

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ Тетяна КОСОВА

«__» «червня» 2023 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

**ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОС «БАКАЛАВР»**

**Тема: «Аналіз фінансового стану страхової компанії та шляхи його
зміцнення»**

Виконав(ла): Анастасія РЯБЕЦЬ

Керівник: доктор економічних наук Оксана ЯРОШЕВСЬКА

Консультанти з окремих розділів пояснювальної записки:

перший розділ - д. е. н., професор Оксана ЯРОШЕВСЬКА

другий розділ - д. е. н., професор Оксана ЯРОШЕВСЬКА

Нормоконтролер: старший викладач Наталія ЗАДЕРАКА

Київ 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри
_____ Тетяна КОСОВА
«19» травня 2023 року

ЗАВДАННЯ на виконання кваліфікаційної роботи

здобувача вищої освіти РЯБЕЦЬ Анастасії Анатоліївни
(прізвище, ім'я у родовому відмінку)

1. Тема кваліфікаційної роботи «Аналіз фінансового стану страхової компанії та шляхи його зміцнення» затверджена наказом ректора від 20.04.2023 № 530 /ст.

2. Термін виконання роботи: з 22.05.2023 до 25.06.2023.

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правова база, дані Державної служби статистики України, дані обліково-інформаційної системи страхової компанії, фінансова, податкова, статистична звітність страхової компанії.

4. Зміст пояснювальної записки:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1.1. Сутність аналізу фінансового стану страхової компанії

1.2. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану страхової компанії

1.3. Фінансово-економічний паспорт Приватного акціонерного товариства «Страхова компанія «Оранта-Січ»

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПрАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «ОРАНТА-СІЧ» ТА ШЛЯХИ ЙОГО ЗМІЦНЕННЯ

2.1. Аналіз показників майнового стану страхової компанії

2.2. Аналіз показників фінансової результативності страхової компанії

2.3. Шляхи зміцнення фінансового стану ПрАТ «Страхова компанія «Оранта-Січ»

Висновки до розділу 2

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного) матеріалу:

ЛИСТ 1. Сутність аналізу фінансового стану страхової компанії. ЛИСТ 2. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану страхової компанії. ЛИСТ 3. Фінансово-економічний паспорт ПрАТ «Страхова компанія «Оранта-Січ». ЛИСТ 4. Аналіз показників майнового стану страхової компанії. ЛИСТ. 5. Аналіз показників фінансової результативності страхової компанії. ЛИСТ. 6. Шляхи зміцнення фінансового стану ПрАТ «Страхова компанія «Оранта-Січ».

6. Календарний план-графік

№ по року	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	Написання першого розділу кваліфікаційної роботи та надання його керівнику	22.05.2023 – 28.05.2023	
2	Написання та оформлення матеріалів другого розділу кваліфікаційної роботи і надання його керівнику	29.05.2023 – 04.06.2023	
3	1. Узгодження кваліфікаційної роботи з науковим керівником. 2. Проходження нормоконтролю та перевірку на академічну доброчесність. 3. Отримання рецензії та відгуку на кваліфікаційну магістерську роботу. 4. Підготовка виступу.	05.06.2023 – 08.06.2023	
4	1. Переpletення кваліфікаційної роботи, підготовка презентації та доповіді 2. Подання кваліфікаційної роботи та супровідних документів секретарю ДЕК	09.06.2023 – 11.06.2023 12.06.2023	

7. Консультанти з окремих розділів

РОЗДІЛ	КОНСУЛЬТАНТ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)	ПІДПИС, ДАТА	
		ЗАВДАННЯ ВИДАВ	ЗАВДАННЯ ПРИЙНЯВ
РОЗДІЛ 1	д. е. н., проф. Оксана ЯРОШЕВСЬКА		
РОЗДІЛ 2	д. е. н., проф. Оксана ЯРОШЕВСЬКА		

8. Дата видачі завдання: «19» травня 2023 року

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Оксана ЯРОШЕВСЬКА
(підпис керівника)

Завдання прийняв до виконання _____ Анастасія РЯБЕЦЬ
(підпис здобувача)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ.....	10
1.1. Сутність аналізу фінансового стану страхової компанії.....	10
1.2. Інформаційне забезпечення фінансового стану страхової компанії....	22
1.3. Фінансово-економічний паспорт Приватного акціонерного товариства «Страхова компанія «Оранта-Січ»	24
Висновки до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПрАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «ОРАНТА-СІЧ» ТА ШЛЯХИ ЙОГО ЗМІЦНЕННЯ.....	30
2.1. Аналіз показників майнового стану страхової компанії.....	30
2.2. Аналіз показників фінансової результативності страхової компанії....	41
2.3. Шляхи зміцнення фінансового стану ПрАТ «Страхова компанія «Оранта-Січ»	51
Висновки до розділу 2.....	63
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ.....	73

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи «Аналіз фінансового стану страхової компанії та шляхи його зміцнення»: 72 стор., 3 рис., 17 табл., 43 літературних джерела.

Мета кваліфікаційної роботи – розробка шляхів удосконалення аналізу фінансового стану страхової компанії.

Об’єкт дослідження – процес управління фінансовим станом страхової компанії.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів оцінки фінансового стану страхової компанії в умовах ПрАТ «Страхова компанія «Оранта-Січ».

Методи дослідження: порівняння, класифікація, деталізація та ідентифікація, таблиці, нормативний, економіко-математичне моделювання, факторний і коефіцієнтний аналіз.

Результати кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень та в практичній діяльності СК.

АНАЛІЗ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, СТРАХОВА ПРАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ», ЕФЕКТИВНІСТЬ, ШЛЯХИ, УДОСКОНАЛЕННЯ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ДТП - дорожньо-транспортні пригоди

КНП - комунальне некомерційне підприємство

МСФЗ – Міжнародні стандарти фінансової звітності

МФУ – Міністерство фінансів України

НБУ – Національний банк України

НП(С)БО – Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

ПММ – паливно -мастильні матеріали

ПрАТ – приватне акціонерне товариство

СГД – суб'єкт господарської діяльності

СК - страхова ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ»

СР – страхові резерви

ТМЦ – товарно-матеріальні цінності

ФО – фізичні особи

ЮО – юридичні особи

ВСТУП

Актуальність проблеми. У сучасних умовах воєнного стану виникає необхідність теоретичного переосмислення суті страхової діяльності через потребу відповіді на нові виклики, необхідність відновлення зруйнованої інфраструктури, формування дієвих механізмів функціонування СГД, пошук адекватних методів страхового захисту та відшкодування втрат ФО та ЮО.

Разом із ускладненням взаємозв'язків між СГД зростає ймовірність виникнення непередбачуваних фінансових втрат, на всіх рівнях економіки підвищується ступінь економічного ризику. СГД у військових умовах завжди ризикує втратити свій капітал через необачну поведінку у відносинах із постачальниками, споживачами, посередниками тощо. Наймана особа в умовах воєнного стану може втратити здоров'я, працездатність, роботу, заощадження, майно. Члени домогосподарства можуть втратити годувальника, не мати коштів для повернення кредиту, зазнати збитків від зміни курсу валюти тощо.

Суттєво впливає на діяльність СГД зростання ризиків, пов'язаних із відставанням впровадження сучасних досягнень техніки, технології, науково-технічного прогресу тощо. Ситуація ускладнюється наявністю екологічних проблеми і необхідністю професійного вирішення політичних аспектів суспільного буття.

Зростання фінансових ризиків в усіх сферах life домогосподарств та діяльності СГД зумовлює необхідність їх страхового захисту від можливих втрат та розподілу збитків на основі дотримання такої закономірності: ширше залучення суб'єктів до страхування зменшує його вартість для окремої особи.

Страхування ґрунтується на попередньому створенні страхових фондів із страхових внесків та на відшкодуванні збитків страхувальникам при настанні страхової події.

Страховання є засобом захисту майнових інтересів СГД і ФО в умовах військової економіки через обмеження притаманного ним ризику і зниження витрат. Страхова справа має великі перспективи розвитку через високу прибутковість.

Мета кваліфікаційної роботи – розробка шляхів удосконалення аналізу фінансового стану страхової компанії.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність постановки наступних **завдань**:

визначити сутність аналізу фінансового стану страхової компанії;

систематизувати інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану страхової компанії;

сформувати фінансово-економічний паспорт ПрАТ «Страхова компанія «Оранта-Січ»;

проаналізувати показники майнового стану страхової компанії;

проаналізувати показники фінансової результативності страхової компанії;

обґрунтувати шляхи зміцнення фінансового стану ПрАТ «Страхова компанія «Оранта-Січ».

Об'єкт дослідження – процес управління фінансовим станом страхової компанії.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів оцінки фінансового стану страхової компанії в умовах ПрАТ «Страхова компанія «Оранта-Січ».

Методи дослідження: порівняння, класифікація, деталізація та ідентифікація, таблиці, нормативний, економіко-математичне моделювання, факторний і коефіцієнтний аналіз.

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти, наукові публікації вітчизняних вчених у фахових виданнях, академічні видання, монографії, матеріали наукових конференцій, інтернет-ресурси, матеріали фінансової звітності, податкової, статистичної звітності ПрАТ

«Страхова компанія «Оранта-Січ».

Практичне значення одержаних результатів. Результати кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень та в практичній діяльності СК.

Структура, зміст та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи розміщено на 72 сторінках друкованого тексту, у тому числі 17 таблиць, 3 рисунків та 2 додатки на 39 сторінках. Список використаних літературних джерел налічує 43 найменування і подано на 5 сторінках.

Публікації за темою кваліфікаційної роботи. Косова Т. Д., Рябець А. А. Аналіз грошових потоків підприємства та методи їх синхронізації. *Політ. Сучасні проблеми науки: тези доповідей XXIII Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених*. Київ, 2023. С. 74-75.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1.1. Сутність аналізу фінансового стану страхової компанії

Кількість СК станом на 01.01.2023 складала 405 (табл. 1.1), в тому числі 56 із них здійснюють страхування life (life), решта - види страхування інші, ніж страхування life (non-life).

Таблиця 1.1

Показники діяльності СК України

Параметр	Значення
Всього СК станом на 01.01.2022, у тому числі	398
non-life	348
life	50
з закордонним капіталом	58
Виключено СК протягом 2022 року, у тому числі	12
non-life	12
life	0
Включено СК протягом 2022 року	19
non-life	13
life	6
Всього СК станом на 01.01.2023	405
non-life	349
life	56
з закордонним капіталом	65

Джерело: власні розрахунки

Загальна сума страхових премій СК від страхування та перестраховування ризиків за 2022 рік становить 5 987,1 млн. грн.

У порівнянні з 2021 роком обсяги вказаного показника зменшились на 8,4% за рахунок уповільнення активності зі страхування фінансових ризиків (25,6% проти 37,7% від валових премій).

Сума страхових премій, отриманих від страховальників-ФО у 2022 році, склала 1214,0 млн. грн., що перевищує аналогічний показник за 2021 рік

на 457,6 млн. грн. (у 1,6 разів). За 2022 рік чисті страхові премії становили 3773,5 млн. грн. і порівняно з 2021 роком збільшилися на 6,1%.

На TOP - 3 СК у 2022 році приходиться 12,2% валових премій з усіх видів страхування проти 2021 року, коли цей показник становив 13,4%. Першим 50 СК належить 73,3% зібраних премій проти 76,7% за 2021 рік. Індекс Герфіндаля - Гіршмана (ННІ) по страховому ринку у 2022 році склав 161,9 проти 246,7 у 2021 році. На TOP - 3 СК у 2022 році приходиться 57,5% валових премій зі страхування life проти 52,4% у 2021 році. На TOP - 10 СК у 2022 році приходиться 90,8% зібраних премій проти 92,8% у 2021 році. За ринком страхування life індекс ННІ у 2022 році склав 1445,8 проти 1238,5 у 2021 році. На TOP - 3 СК у 2022 році приходиться 12,59% проти 13,6% у 2021 році. На TOP - 50 СК у 2022 році приходиться 75,0% зібраних премій проти 78,3% у 2021 році. Індекс ННІ за ринком ризикових видів страхування склав у 2022 році 170,6 проти 186,5 у 2021 році. На ринку видів страхування інших, ніж страхування life, існує значний рівень конкуренції, про що свідчить рівень ННІ, що у 6 разів менше 1000. Ринку страхування life притаманна помірна монополізація ($1000 < \text{ННІ} < 1500$). У 2022 році суттєвих змін рівня конкуренції на страховому ринку України не спостерігалось, проте збільшився ризик монополізації на ринку зі страхування life.

Валова сума страхових виплат за підсумками 2022 року за договорами страхування та перестрахування становила 896,3 млн. грн., у тому числі страхувальникам-ФО виплачено 411,7 млн. грн. та перестрахувальникам-резидентам 81,95 млн.грн., що становить відповідно 45,9% і 9,1%. У порівнянні з 2021 роком зазначені виплати зменшилась на 3,5%, або на 32,4 млн. грн. Усупереч зазначеним трендам виплати страхувальникам-ФО зросли у 1,7 разів (на 165,7 млн. грн.). Валові виплати, зменшені на суму внесків перестрахувальникам-резидентам, є 814,3 млн. грн. і скоротилися на 0,2%, у т. ч. скорочення за страхуванням «non-life» становить 0,6%, або 807,5 млн.грн., за страхуванням life приріст складає 94,3%, або 6,8 млн. грн. У 2022 році відбулося зменшення чистих виплат на 1,3 млн. грн. в основному за

рахунок зниження виплат із страхування фінансових ризиків на 124,6 млн. грн.

Рівень валових виплат по страховому ринку за підсумками 2022 року склав 14,97%, що вище від аналогічного показника 2021 року на 0.8 п.п., у т.ч. за видами страхування: «non-life» - 15,32%, за страхуванням life - 3,8%.

Рівень чистих виплат, вільний від подвійного обліку операцій внутрішнього перестраховування, за підсумками 2022 року становив 21,58%, у т.ч. за окремими видами страхування: «non-life» - 22,47%, за страхуванням «life» - 3,81%.

За підсумками 2022 року порівняно з 2021 роком валові премії зросли за такими видами страхування: *life* - 31,4%, добровільне особисте страхування - 33,6%, у т.ч. у частині страхування відповідальності - 21,7%, державного обов'язкового страхування - 61,4%. Скорочення обсягів валових страхових виплат спостерігається за такими видами страхування: майнове - на 12,8%, фінансові ризики – на 37,8%, недержавне обов'язкове страхування – на 6,4%, цивільна відповідальність власників транспортних засобів - на 7,1%, питома вага останнього виду страхування в загальних преміях з усіх видів страхування «non-life» становить 5,2%.

На страховому ринку спостерігаються негативні тенденції, пов'язані зі скороченням індикаторів страхових виплат, за виключенням страхування фінансових ризиків. Зокрема, валові страхові виплати скоротилися на 54,0%, що пов'язується зі зниженням активності в частині страхування фінансових ризиків (табл. 1.2).

Найбільші темпи приросту валових виплат спостерігаються з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (51,2%), а також обов'язкових видів страхування (31,9%).

За договорами перестраховування ризиків у 2022 році українські цеденти-перестраховальники сплатили 42% від валових страхових премій по ринку, що становлять 2509,0 млн. грн., з них (табл. 1.3):

Таблиця 1.2

Динаміка і структура страхових премій і виплат СК України

Види страхування	Валові страхові премії			Валові страхові виплати		
	Темпи приросту, 2021	Структура видів за 2021	Структура видів за 2021	Темпи приросту, 2022	Структура видів за 2022	Структура видів за 2022
Страхування life	31,4	2,1	3,0	88,9	0,4	0,8
Інші, ніж страхування life, у тому числі:	-9,3	97,9	97,0	-3,8	99,6	99,2
- добровільне страхування						
- особисте	33,6	3,7	5,5	0,1	14,9	15,4
- майнове	-12,8	83,4	79,5	-8,1	73,7	70,2
- в т.ч. фінансові ризики	-37,8	37,7	25,6	-54,0	35,7	17,0
- відповідальності	21,7	2,8	3,7	-31,8	2,5	1,8
Недержавне обов'язкове страхування	-6,4	7,7	7,9	31,9	6,6	9,0
- відповідальності власників транспортних засобів (ЦВВТЗ)	-7,1	5,0	5,1	51,2	5,3	8,3
Державне обов'язкове страхування	61,4	0,3	0,4	42,1	1,9	2,8
Всього	-8,5	100,0	100,0	-3,5	100,0	100,0

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 1.3

Рівень страхових виплат СК України

Види страхування	Рівень валових виплат за 2022 рік	Рівень валових виплат за 2021 рік	Рівень виплат ФО за 2022 рік	Рівень виплат ФО за 2021 рік	Рівень чистих виплат за 2022 рік	Рівень чистих виплат за 2021 рік
1	2	3	4	5	6	7
Страхування life	3,8	2,6	0,7	3,1	3,8	2,6
Інші, ніж life, у т.ч.:	15,3	14,4	37,1	35,6	22,5	23,8
- добровільне страхування						

Закінчення табл. 1.3

1	2	3	4	5	6	7
- особисте	42,2	56,4	44,7	57,0	43,6	56,8
- майнове	13,2	12,5	34,9	43,2	20,5	22,5
- у т. ч. страхування фінансових ризиків	10,0	13,5	1,8	13,6	21,5	30,1
- відповідальності	7,2	12,9	24,4	25,7	13,0	21,2
Недержавне обов'язкове страхування	17,2	12,2	27,2	12,4	18,0	12,6
- у т. ч. страхування ЦВВТЗ	24,5	15,1	30,3	12,8	24,8	15,0
Державне обов'язкове страхування	94,4	107,2	X	X	94,4	107,8
Всього	15,0	14,2	33,9	32,5	21,6	22,9

Джерело: власні розрахунки

- нерезидентам - 295,4 млн. грн., або 5% від валових премій по ринку;
- резидентам - 37% від валових премій по ринку, або 2213,6 млн. грн.

За результатами 2022 року порівняно з 2021 роком обсяги перестраховування за кордон зросли як в абсолютних показниках – на 93,6 млн. грн., так і у відносних - (на 1,8 п.п.). Тенденція щодо перестраховування фінансових ризиків у нерезидентів знаходиться в межах 5% з початку 2021 року.

Структура премій, сплачених за договорами перестраховування з закордонними СК протягом 2022 року резидентами, демонструє відносну диверсифікацію розміщення ризиків на міжнародних ринках перестраховування:

Стабільними партнерами українських СК є перестраховики Великобританії, Росії, Німеччини, США, Франції. Близько 72,2% від обсягів сплачених ними за межі України витрат призначається ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ»ми з рейтингами інвестиційного рівня.

У загальному обсязі перестраховування в нерезидентів спостерігається тенденція до збільшення частки перестраховиків із рейтингом інвестиційного

класу в частині передання премій - 27,8% нерезидентам, 20,8% - іншим рейтингованим.

За діючими на кінець 2022 рік договорами СК перестраховики надали страхове відшкодування на загальну суму 149,2 млн. грн. резидентам у вигляді 16,6% від страхових валових виплат, у тому числі перераховано 82,0 млн. грн. (9,1%) СК-резидентами (67,2 млн. грн., або 7,5%). Станом на кінець 2022 року сформовані СР у сумі 4617,3 млн. грн. перевищують відповідні показники попереднього періоду 2021 року на 504,0 млн. грн., у тому числі (табл. 1.4): технічні резерви у сумі 4173,8 млн. грн. скоротилися на 702,3 млн. грн., резерви із страхування *life*, що становлять 443,4 млн. грн. демонструють приріст 198,2 млн. грн.

Таблиця 1.4

Сформовані СР СК України станом на 01.01.2023

Показник	Обсяг, тис. грн.	Структура (% у загальній сумі сформованих СР)
СР на кінець звітного періоду, із них	4617291,96	100,0
- технічних СР, у тому числі	4173862,64	90,4
- резерви		
- незароблених премій	3732287,13	80,8
- заявлених, але не виплачених збитків	306240,41	6,6
- збитків, які виникли, але не заявлені	54295,03	1,2
- коливань збитковості	59276,44	1,3
- катастроф	21763,63	0,5
- із страхування <i>life</i> , у тому числі	443429,33	9,6
- резерви довгострокових зобов'язань	430680,43	9,3

Джерело: власні розрахунки

Станом на 01.01.2023 сплачений статутний капітал СК становив 7528,0 млн. грн., та у порівнянні з аналогічною датою 2021 року він збільшився у 1,2 рази; питома вага іноземного капіталу становила 1067,1 млн. грн., тобто 14,2% (всього 65 СК, створених за участю іноземного капіталу).

У 2022 році сукупний розмір активів СК становив 21016,1 млн. грн. проти відповідної суми у 2021 році за видами страхування: «life» - 1349,5 млн. грн., «non-life» - 19666,6 млн. грн.

Активізація розвитку страхового ринку України здебільшого обумовлена виконанням вимог Закону України «Про страхування» у частині збільшення розміру статутного капіталу до встановленого мінімального розміру в 1 млн. євро (для компаній «non-life»), 10 млн. євро (для компаній «life»). У 2022 році 22 СК Запорізької області мають статутний капітал вище встановленого мінімуму, інші наблизились до нього або готуються до припинення своєї діяльності.

Усупереч очікуванням різкого скорочення кількості СК не відбулося. Станом на 01.01.2023 в Запорізької області їх нараховується 65 проти 66 у минулому році. На 1 млн. мешканців Запорізької області припадає 65 СК, в цілому в Україні - 8, а в м. Києві - 79.

П'ята частина загальної кількості СК формує більше 85% загальної суми доходів та витрат СК Запорізької області. Лідерами страхового ринку Запорізької області є: ПрАТ СК «Кремінь», ПрАТ СК «Південно-східне українське страхове товариство», ПрАТ СК «Східно-українське страхове товариство», ПАТ СК «Орадон», ПрАТ СК «Спіч». Одна з провідних СК регіону ПрАТ «УАСК «АСКА» змінила місце реєстрації на місто Київ.

СК Запорізької області формують десяту частину обсягів українського ринку. За розміром доходів та витрат, які припадають на одну СК, СК Запорізької області перевищують середній рівень, який склався в Україні. Доходи на одну СК в Запорізькій області склали 23,8 млн. грн, витрати - 22 млн. грн. Проти відповідного періоду 2021 року загальна сума доходів та витрат СК Запорізької області зменшилась майже на чверть, і склала 595,7 млн. грн. та 550,6 млн. грн. відповідно.

Розглядаючи структуру доходів СК Запорізької області за останні роки, слід відзначити, що основними статтями доходів залишаються доходи від реалізації страхових послуг та інші доходи. У 1 кв. 2023 року інші доходи

склали більше 50% загальних доходів СК Запорізької області, або 319,7 млн.грн., тоді як I кв. 2022 року - 47,6% загальних доходів, або 381,8 млн.грн. Джерела інших доходів не пов'язані зі страховою діяльністю і сформувалися за рахунок операцій з цінними паперами, оренди, курсових різниць. Страхові платежі, отримані СК Запорізької області, у I кв. 2023 року склали 215,5 млн.грн., або 36,2% їх загальної суми (в I кв. 2022 року відповідно - 408,5 млн.грн., або 51%). Тенденція надходження страхових премій до СК Запорізької області відповідає загальнонаціональним трендам, оскільки їх питома вага у сумі доходів в цілому по Україні склала 33,8%.

Основним видом страхових послуг є добровільне страхування майна через його меншу ризиковість і вищу дохідність. Страхові премії за цим видом страхування витрачаються тільки при настанні страхової події, тому суми внесків СК вище витрат. В їх структурі питома вага страхових внесків перевищує 90%. Послуги добровільного страхування майна надають майже всі СК Запорізької області, при цьому близько 20% СК займається виключно цим видом страхування, у третини СК питома вага внесків у страхових преміях коливається в межах 80-100%.

Добровільне особисте страхування є менш розповсюдженим в Запорізькій області. У I кв. 2023 року проти I кв. 2022 року надходження від цього виду страхування збільшились на 34,1% і склали 13,8 млн. грн. їх питома вага в структурі страхових внесків зросла з 2,5% у I кв. 2022 року до 6,4% у I кв. 2023 року.

Основним пріоритетом СК Запорізької області є страховий захист діяльності ЮО, питома вага яких в загальній сумі страхових внесків складає 93%. Невпевненість ФО в майбутньому через війну, відчуття втрати соціально-економічних перспектив унеможливають довгострокове планування користування страховими послугами «СК - life», зокрема в частині довгострокового страхування від ризиків. Усупереч практики розвинутих країн, де 50% СК займаються страхуванням life, в Запорізької області зазначений вид страхування розвинутий недостатньо. Обсяги

страхування *life* є незначними, більше того, існують певні правові обмеження, пов'язані з тим, що ліцензія на надання страхових послуг *life* виключає можливість здійснення інших видів страхування.

На даному етапі ФО віддає перевагу зберіганню та накопиченню коштів на рахунках банківських установ. Надходження страхових внесків від них склало 15 млн. грн (7% в загальній сумі страхових внесків), тоді як залишки вкладень ФО в банківських установах станом на 01.04.2023 становить 4,3 млрд. грн., що в 20 разів перевищує суму страхових внесків за 1 кв. 2022 року та майже в 300 разів - суму страхових внесків, отриманих від ФО.

Обов'язковими умовами діяльності СК щодо формування їх СР для забезпечення майбутніх виплат є відрахування частини страхових внесків для покриття страхових ризиків, не відшкодованих на звітну дату. У 1 кв. 2023 року вони склали 99,9 млн. грн., що на 10,5 млн. грн. більше порівняно з 01.01.2023. Обмежені можливості забезпечення відшкодування великих збитків на вітчизняному страховому ринку обумовлює попит на перерозподіл ризику за допомогою перестрахування. До СК Запорізької області в 1 кв. 2023 року надійшла питома вага від страхових сум, сплачена перестраховальниками, в розмірі 1 млн. грн., або 20% від страхових відшкодувань 1 кв. 2022 року.

Загальна сума видатків СК Запорізької області в 1 кв. 2023 року склала 550,6 млн. грн (в 1 кв. 2022 року - 721,8 млн. грн.). У їх структурі переважає питома вага інших видатків - 1 кв. 2023 року вона складала 58,7% проти 52,5% у 1 кв. 2022 року, представлених витратами за операціями з цінними паперами, страховими платежами, сплаченими перестраховальникам. В 1 кв. 2023 року вони зменшилась більш, ніж на третину, і склали 198,8 млн.грн. або 36,1% загальної суми видатків. СК Запорізької області повертається лише 0,34 грн. з кожної гривні, виплаченої перестраховальникам.

Питома вага витрат на проведення страхування у загальній сумі видатків 1 кв. 2023 року складає 1,8%, або 9,8 млн.грн. і формується

витратами на рекламу, друк бланків страхових полісів, комісійними винагородами агентів, витратами на заробітну плату працівників СК, витратами по урегулюванню страхових випадків. Відрахування в СР, інші, ніж резерв незароблених премій, склали у 1 кв. 2023 року 7,7 млн.грн. (1,4% від загальної суми) та платежі до бюджетів всіх рівнів і позабюджетних фондів - 3,5 млн.грн. (0,6%).

Страхові виплати для відшкодуванням зобов'язань при настанні страхових випадків у 1 кв. 2023 року знизились майже на половину порівняно з 1 кв. 2022 року і склали 7,1 млн.грн, або 1,3% від загальних витрат. В їх структурі переважають виплати по добровільному страхуванню: особистому - 52,5%, майновому - 35,8%. Частка виплат по добровільному страхуванню відповідальності є незначною.

Показниками розвитку страхового ринку Запорізької області є співвідношення страхових виплат та внесків (в 1 кв. 2023 року - 3,1%), яке є нижче середнього рівня по Україні (в 1 кв. 2023 року - 22,4%). Це означає наявність нестабільної ситуації на страховому ринку, оскільки відповідно до провідної світової практики рівень виплат має перевищувати 70%.

Випереджальний розвиток темпів страхових внесків над темпами страхових виплат є характерним для СК Запорізької області. Чверть із них мають рівень страхових виплат нижче за середньообласні, чверть - в 1 кв. 2023 року не здійснювали виплати страхових відшкодувань. Майже у кожній другій СК рівень виплат перевищує середню по Запорізькій області.

За видами страхування рівень страхових виплат СК Запорізької області наступний (табл.1.5). Умови страхової діяльності визначають розміщення коштів у прибуткові та ліквідні активи, які мають забезпечити доцільний рівень платоспроможності СК. Загальна сума активів СК Запорізької області склала 1626,2 млн. грн. і зросла у 1 кв. 2023 року на 5,5%. Третина активів СК вкладена в довгострокове фінансування діяльності інших СГД та більше 25% - в поточні фінансові інвестиції. Вилучення зазначених коштів з обороту СК, призводить до зниження

рентабельності активів, оскільки в 1 кв. 2022 року вона становила 7%, в 1 кв. 2023 року - 2,9%.

Таблиця 1.5

Рівень страхових виплат за видами страхування СК Запорізької області, %

Види страхування	1 кв. 2022 року	1 кв. 2023 року	Абсо- лютна зміна, %
За усіма видами страхування	3,1	3,3	0,2
З них			
від добровільного особистого страхування	43,9	27,0	-16,9
від добровільного особистого страхування	90,0	44,0	-46
від добровільного майнового страхування	1,6	1,3	-0,3
від добровільного страхування	25,1	7,2	-17,9
від обов'язкового страхування	22,8	18,3	-4,5

Джерело: власні розрахунки

У той же час можливості СК до сплати зобов'язань залишаються високими і перевищують нормативні значення (табл.1.6).

Таблиця 1.6

Коефіцієнти ліквідності СК Запорізької області, од.

Вид коефіцієнту	на 1.04.2022	на 1.04.2023	Абсолютна зміна, частка одиниці
Покриття	3,5	2,2	-1,3
Абсолютної ліквідності	1,0	0,7	-0,3

Джерело: власні розрахунки

Питома вага власного капіталу в загальній сумі джерел фінансування СК Запорізької області у 1 кв. 2023 року не зазнала значних змін і станом на 1.04.2023 склала 62,5%. Питома вага позикових коштів на кінець 1 кв. у 2023 року становила 29,2%, скоротившись порівняно з 1 кв. 2022 року (31,3%). Майже усю суму позикових коштів складає кредиторська заборгованість (99,95%) (табл.1.7)

Таблиця 1.7

Джерела капіталу СК Запорізької області

Джерела капіталу	01.01.2023	01.04.2023	Абс. приріст	Темп приросту, %
млн. грн.				
Власний капітал - усього, млн. грн.	961,4	1017,2	55,8	5,80
у т.ч.				
статутний капітал	344,4	358,0	13,6	3,95
додатковий капітал	1,0	1,0	0	0,00
резервний капітал	8,9	28,1	19,2	215,73
нерозподілений прибуток	607,4	630,2	22,8	3,75
неоплачений капітал	-0,3	-0,1	0,2	-66,67
Структура, %				
Власний капітал - усього, млн. грн.	100	100	0	
у т.ч.				
статутний капітал	35,82	35,19	-0,63	
додатковий капітал	0,10	0,10	-0,01	
резервний капітал	0,93	2,76	1,84	
нерозподілений прибуток	63,18	61,95	-1,22	
неоплачений капітал	-0,03	-0,01	0,02	

Джерело: власні розрахунки

За рахунок нерозподіленого прибутку формується відповідно 63,18% і 61,95% власного капіталу СК на початок і кінець 1 кв. 2023 року. Загальна сума статутного фонду СК Запорізької області з початку року зросла на 3,95% і склала 358 млн. грн., а її питома вага у власному капіталі скоротилася з 35,82% до 35,19%.

Специфіка страхування полягає у випередженні плати за страховий захист, дотриманні умов забезпечення платоспроможності і прибутковості діяльності СК. Разом з цим в 1 кв. 2023 року кожна п'ята страхова ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» працює збитково, від'ємний фінансовий результат склав 6,3 млн.грн. проти 0,05 млн.грн у 1 кв. 2022 року.

Розвитку сфери страхових послуг в Запорізькій області сприятиме створення зручних умов страхування на законодавчому рівні і на рівні СК, повернення довіри ФО до страхового ринку в цілому. Розвиток довгострокових накопичувальних видів страхування ФО створюватиме підґрунтя для їх трансформації в довгострокові інвестиції.

1.2. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану страхової компанії

Страхування неможливе без прогнозування перспектив розвитку і актуарних розрахунків, які здійснюються за такими етапами:

збір ретроспективної інформації про СК, застосовувані неї методики розрахунку бруто- і нетто-страхових тарифів;

формалізація подання інформація про прогнози збитковості СК і вибір класу моделей їх опису;

Наявні джерела інформації про майбутні параметри діяльності СК визначають способи прогнозування активів, зобов'язань, доходів і витрат. Основними джерелами інформації для оцінки фінансового стану СК є:

фінансова та статистична звітність;

накопичена база настання страхових випадків і страхових виплат;

екстраполяція отримуваних страхових внесків у майбутнє;

побудова моделей прогнозування банкрутства СК стосовно очікуваних умов внутрішнього і зовнішнього середовища.

Для прогнозування доходів і витрат СК використовують такі методи:

експертний – заснований на попередньому зборі та обробці інформації від страхувальників у формі анкетування, інтерв'ю, опитування для винесення оціночних суджень експертів;

екстраполяція - перенесення закономірностей розвитку СК в частині вартісних аспектів із минулого у сьогодення та на майбутні періоди;

моделювання – розробка пошукових і нормативних моделей актуарних розрахунків, які віддзеркалюють очікувані зміни у стані СК.

До доходів СК відносять:

- зароблені страхові премії за договорами страхування і перестраховування, які визначаються шляхом збільшення суми страхових премій протягом звітного періоду на суму незароблених страхових премій на початок звітного періоду, зменшених на суму незароблених страхових внесків на кінець звітного періоду. До них не включаються частки страхових внесків, які були сплачені перестраховувальникам у звітному періоді;
- комісійні винагороди за перестраховування;
- страхові суми та відшкодування, сплачені перестраховувальниками;
- суми, повернуті з централізованих СР;
- повернуті суми технічних СР, відмінні від резерву незароблених премій відповідно до діючого законодавства.

Витратами СК є:

- страхові сум та відшкодування;
- відрахування у централізовані СР; технічні СР, відмінні від резерву незароблених премій;
- асигнування на проведення страхування;
- інші асигнування, що формують собівартість страхових послуг.

Валовий дохід СК розраховується як сума доходу від страхової діяльності, прибутку від проведення страхування *non-life i life*, фінансового результату від позареалізаційних операцій та інших доходів, зменшених на виплати страхових сум та відшкодування, відрахування у централізовані СР та технічні СР, відмінні від резерву незароблених премій.

Прибуток від діяльності по СК *life* розраховується шляхом сумування надлишку СР довгострокових зобов'язань (математичних СР) понад обсяги страхових зобов'язань на власні потреби СК, в тому числі для виплати дивідендів власникам.

Фінансовий результат від інвестування та розміщення тимчасово вільних коштів не включає доходи від розміщення коштів СР із страхування *life* і медичного страхування у разі використання їх відповідно до статті 29 Закону України «Про страхування», або на поповнення відповідних СР.

З метою додаткового забезпечення страхових зобов'язань СК можуть на договірних засадах створити Фонд страхових гарантій у формі ЮО, що підлягає державній реєстрації у встановленому для СГД порядку. Його джерелами є добровільні відрахування від СР, сформованих СК, доходи від їх розміщення. Розмір відрахувань до зазначеного Фонду і порядок використання його коштів встановлюються СК-учасниками.

СК мають щоквартально подавати до НБУ баланс (звіт про фінансовий стан), звіт про фінансові результати (сукупний дохід), та інші звітні дані за формою, встановленою МФУ, затвержені власником, а також давати на запити МФУ необхідні пояснення. СК мають публікувати річну фінансову звітність, підтверджену аудитором (аудиторською фірмою).

1.3. Фінансово-економічний паспорт Приватного акціонерного товариства «Страхова компанія «Оранта-Січ»

Приватне акціонерне товариство «Страхова компанія «Оранта-Січ» (скорочена назва - ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ») зареєстроване 31.03.1995 за юридичною адресою Україна, **4, Запорізька обл., місто Запоріжжя, ВУЛИЦЯ ЄВРОПЕЙСЬКА, будинок ** зі статутним капіталом 7050000,00 грн. під керівництвом Петровського Єгора Андрійовича. Назва англійською мовою - PRIVATE JOINT STOCK COMPANY INSURANCE COMPANY ORANTA-SICH (PJSC IC ORANTA-SICH).

Код ЄДРПОУ – 02307292. Організаційно-правова форма - акціонерне товариство, форма власності- недержавна.

Основним видом діяльності є 65.12 Інші види страхування, крім страхування life, додатковим - 65.20 Перестраховання.

Контактна інформація включає дані: веб сторінка - na1.xuqkrk-dgio.gjs.br, телефони: +380617648522, +380617648521

Органами управління ЮО є загальні збори акціонерів. Держава в капіталі ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» згідно з реєстром Фонду держмайна України не має участі.

Статутний капітал ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» сформований за рахунок емісії акцій простих бездокументарних іменних номінальною вартістю 30.00 грн.

Власниками крупних пакетів акцій ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» (>5%) станом на 01.01.2023 є фізичні особи (табл. 1.8).

Таблиця 1.8

Власники крупних пакетів акцій ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» станом на 01.01.2023

РПОУ	Прізвище, ім'я, по батькові	Кількість, штук	Питома вага, %
30370711	Петровська Марія Олегівна	23300	9,9149
30370711	Петровський Єгор Андрійович	21784	9,2698
30370711	Петровська Яна Віталіївна	21848	9,2970
30370711	Петровський Віталій Григорович	68529	29,1613
30370711	Тарасенко Едуард Вікторович	23265	9,9000
30370711	Петровський Андрій Віталійович	22230	9,4596

Джерело: www.smida.gov.ua

Кінцевим бенефіціарним власником ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» є Петровський Віталій Григорович Україна, 69095, Запорізька обл., місто Запоріжжя, вул.Шкільна, будинок 11, квартира 11, який має прямий вирішальний вплив, володіючи 29,16% статутного капіталу ЮО.

ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» має філії за такими кодами ЄДРПОУ і адресами:

02307518 - Україна, **0, Запорізька обл., місто Бердянськ, ПРОСПЕКТ АЗОВСЬКИЙ, будинок **;

02307501 - Україна, **0, Запорізька обл., місто Токмак, ВУЛИЦЯ РЕВОЛЮЦІЙНА, будинок **, офіс **;

02307493- Україна, **8, Запорізька обл., місто Мелітополь, БУЛЬВАР ** РОКІВ ПЕРЕМОГИ, будинок **.

У СК ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» зареєстровано 1 торгова марка та 23 ліцензії.

ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» перебуває на обліку в податкових органах, не має ознаки неприбутковості. Має дійсне свідоцтво ПДВ - Індивідуальний податковий номер: 023072908270, зареєстроване 14.03.2016, та анульоване свідоцтво ПДВ 05.01.2015 - індивідуальний податковий номер - 023072908279 через зміну обсягів продаж, визначених Податковим Кодексом України, що відбулося за ініціативою платника.

ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» входить до Реєстру «Великих платників податків». Реєстраційна справа знаходиться у Департаменті реєстраційних послуг Запорізької міської ради.

ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» знаходиться з 26.04.1995 на статистичному обліку у ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ - ідентифікаційний код: 37507880.

ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» знаходиться з 30.09.1993 на податковому обліку як платник податку на прибуток (Ідентифікаційний код органу: 44118663, номер взяття на облік: 35) у ГОЛОВНОМУ УПРАВЛІННІ ДПС У ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ, ОЛЕКСАНДРІВСЬКА ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА ІНСПЕКЦІЯ (КОМУНАРСЬКИЙ РАЙОН М.ЗАПОРІЖЖЯ).

ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» знаходиться з 28.03.1991 на податковому обліку як платник єдиного внеску (Ідентифікаційний код органу: 44118663, номер взяття на облік: 08/27-0057) у ГОЛОВНОМУ УПРАВЛІННІ ДПС У ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ, ОЛЕКСАНДРІВСЬКА ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА ІНСПЕКЦІЯ (КОМУНАРСЬКИЙ РАЙОН М.ЗАПОРІЖЖЯ).

ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» виконує важливі соціально-економічні функції, беручи участь у тендерах (табл. 1.9).

Тендери ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ»

Опис лоту	Замовник	Дата контракту	Сума контракту, грн.
Страхові послуги, пов'язані з life-страхуванням, здоров'ям та працездатністю застрахованих осіб	КНП «ПОЛОГОВИЙ БУДИНОК № 4» ЗАПОРІЗЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ	28.03.2023	97020
66510000-8 - страхові послуги із страхування транспортного засобу; медичне обладнання та інструменти	КНП «Обласний перинатальний центр» Запорізької обласної ради	23.03.2023	99932

Джерело: www.smida.gov.ua

ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» має безстрокові ліцензії на всі види обов'язкового й добровільного страхування, пропонуючи страхувальникам понад 40 видів страхових продуктів. Вона має фактичний запас платоспроможності, який у 4 рази перевищує нормативний і гарантує страховий захист страхувальникам, оперативність виплат страхових сум і можливість надання пільг постійним споживачам страхових послуг.

Центральний офіс ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» розташований у м. Запоріжжі, філії розміщені у всіх районах м. Запоріжжя, містах обласного підпорядкування та районах Запорізької області. Вони мають відповідні приміщення, обладнані комп'ютерною та організаційною технікою, автотранспортом тощо. Високий рівень надання страхових послуг ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» забезпечують 290 досвідчених висококваліфікованих фахівці. Сертифіковані працівники ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» здійснюють експертну оцінку транспортних засобів та нерухомості. Гарантії страхового захисту забезпечуються укладанням договори перестрахування з вітчизняними та іноземними перестраховальниками. ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» є членом:

- Моторного (транспортного) страхового бюро України;
- Ліги страхових організацій України;

- Асоціації «Страховий бізнес»;
- Торгово-промислової палати України;
- Спілки промисловців та підприємців «Потенціал».

ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» проводить гнучку маркетингову страхову політику, пропонуючи клієнтам різноманітний набір страхових продуктів, індивідуальні страхові програми, привабливу тарифну політику через знижки і пільги, цілодобове чергування провідних фахівців і аварійних комісарів. У національних рейтингах ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» входить до числа TOP-30 СК України, має почесні нагороди «Золота Фортуна», «Золотий Меркурій», «Переможець національного бізнес-рейтингу». ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» складає фінансову звітність на основі припущення щодо безперервної діяльності, розширює страхового поле, збільшує страхові внески. У 2022 році за усіма видами страхування з ФО укладено 6,8 млн. договорів із прийнятою страховою відповідальністю у сумі 680 млрд.грн. Дохід від страхової діяльності у 2022 році зменшився на 3,5 млн.грн порівнянні з 2021 роком, збиток становив 311,0 тис. грн.

Власний капітал ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» станом на 01.01.2023 складає 35222,0 тис грн. із яких: статутний капітал -7050 тис. грн, капітал в дооцінках - 21021 тис. грн., резервний капітал - 2802 тис. грн., інші резерви - 4660 тис. грн. Грошові кошти на кінець 2022 року склали 15908 тис. грн. 3

Висновки до розділу 1

1. Економічне прогнозування діяльності СК є процесом розробки економічних прогнозів і актуарних розрахунків, заснованим на наукових методах пізнання страхових послуг, що надаються, використанні сукупності методів, засобів і способів економічної прогностики відносин зі страхувальником.

2. Доходами СК є: зароблені страхові премії за договорами страхування і перестраховування; комісія за договорами перестраховування; страхові суми та відшкодування, виплати перестраховальникам; суми із централізованих СР та технічних СР, повернутих СК; резерви незароблених премій тощо.

3. Витрати СК формують собівартість страхових послуг, які складаються з таких елементів: витрати на виплату страхових сум та відшкодування; відрахування в централізовані СР та технічні СР, відмінні від СР незароблених премій; витрати на проведення страхування; інші витрати тощо.

4. Фінансовий результат від страхових операцій є різницею між ціною наданих страхових послуг та їх собівартістю. Головним джерелом формування прибутку СК є прибуток у тарифі-брутто, який під час калькуляції страхового навантаження закладається в тарифну ставку як самостійний елемент ціни страхової послуги. Питома вага прибутку в тарифі-брутто встановлюється у відсотках або в абсолютному розмірі.

5. СК Запорізької області формують десяту частину обсягів українського ринку та поступають лише обсягам Харківської і Дніпропетровської області та м. Києву. У 2022 році 22 СК Запорізької області мають статутний капітал вище встановленого мінімуму, інші наблизились до нього або готуються до припинення діяльності. Усупереч очікуванням різкого скорочення кількості СК не відбулося. У 2022 році в Запорізькій області їх нараховується 25 (у 2021 року - 26). На 1 млн. мешканців Запорізької області припадає 5 СК, в цілому в Україні - 8, а в м. Києві - 79.

6. П'ята частина загальної кількості СК формує більше 85% загальної суми доходів та витрат СК Запорізької області. Лідерами страхового ринку Запорізької області є: ПРАТ СК «Кремінь», ПРАТ СК «Південно-східне українське страхове товариство», ПРАТ СК «Східно-українське страхове товариство», ПАТ СК «Орадон», ПРАТ СК «Спіч». Одна з провідних СК Запорізької області ПРАТ «УАСК «АСКА» змінила місце реєстрації на місто Київ.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» ТА ШЛЯХИ ЙОГО ЗМІЦНЕННЯ

2.1. Аналіз показників майнового стану страхової компанії

Специфікою діяльності СК є акумулювання коштів, отриманих від страхувальника для формування СР, за рахунок яких компенсуються збитки за укладеними страховими угодами. «Плата наперед» дозволяє СК накопичувати суттєві фінансові ресурси і виконувати активну роль на страховому ринку, акумулюючи кошти для ефективного управління фінансовим станом. Діяльність СК має двоїтий характер - одночасне здійснення страхової та інвестиційної діяльності, що позначається на специфіці отримуваних доходів. Останні поділяються на три великі групи:

- від основної (страхової) діяльності, пов'язані з проведенням СК операцій страхування і перестрахування;
- від інвестиційної та фінансової діяльності від розміщенням тимчасово вільних власних коштів та СР;
- інші, що виникають у СК у процесі її звичайної господарської діяльності і надзвичайних подій.

Доходи від страхової діяльності є первинними для СК, на які він розраховує від операцій на страховому ринку і реалізації страхових послуг. Джерелом їх отримання є страхова премія, яку страхувальник перераховує СК згідно з договором страхування, відтоді договір страхування набирає чинності. Своєчасне внесення страхових премій страхувальником СК як готівкою, так і безготівковим шляхом активізує дію механізму страхового захисту. Страхувальники-резиденти мають право сплачувати страхові премії лише у національній валюті, а страхувальники-нерезиденти мають право вибору на користь іноземної вільно конвертованої валюти.

Поняття «страхова премія», «страховий платіж», «страховий внесок» є синонімами, але реаліям ринкової економіки більше відповідає термін «страхова премія». Вона розраховується залежно від суми договору страхування і страхового тарифу, які безпосередньо впливають на ціну страхової послуги, що розраховується їх добутком.

Відповідно до Закону України «Про страхування» страхова сума є грошовою сумою договору страхування, у межах якої СК має відповідно до визначених умов провести виплату страхувальнику при настанні страхового випадку. Вона засвідчує максимальний обсяг відповідальності СК перед страхувальником у грошовому вираженні за конкретним договором страхування. Виплата страхового відшкодування в максимальному розмірі здійснюється у разі повного знищення застрахованого майна, у протилежному випадку розмір виплати буде пропорційним втраті вартості зазначеного майна.

Визначення страхової суми лежить в основі фінансових взаємовідносин між СК і страхувальником, оскільки від неї залежить сума доходів СК у вигляді страхових премій і максимальний розмір її зобов'язань за конкретними договорами страхування. Розмір страхової суми визначає величину страхових премій страхувальника і величину страхового відшкодування, на яку він може претендувати у разі настання страхового випадку.

У обов'язкових видах страхування страхова сума встановлюється нормативно, у добровільних - за взаємною згодою СК і страхувальника. Договір страхування визначає розмір страхової суми, а Правила страхування - порядок її визначення. Підходи до визначення страхової суми різняться залежно від галузі страхування (майнове, особисте, страхування відповідальності). При страхуванні майна вона встановлюється в межах його вартості за вирахуванням зносу за цінами і тарифами, діючими на момент укладення страхового договору. У разі страхування майна у декількох СК

страхове відшкодування від них не може перевищувати реальну вартість майна.

В особистому страхуванні, де об'єктом є *life*, здоров'я і працездатність людини, розмір страхової суми не лімітується, оскільки зазначені об'єкти не мають вартісної оцінки. Проте розмір страхової суми обмежується здатністю страхувальника сплачувати відповідні премії, що є добутком страхової суми і страхового тарифу. Дуже часто СК пропонують стандартні страхові поліси особистого страхування із заздалегідь визначеною страховою сумою і страховою премією. Це спрощує процес укладання страхового договору, але не виключає можливості страхувальника обрати індивідуальні умови взаємовідносин з СК.

За договорами особистого страхування страхові виплати на користь страхувальника не залежать від сум, отриманих ним за державним соціальним страхуванням, соціальним забезпеченням, майновим страхуванням тощо. Усі укладені страхувальником договори особистого страхування є дійсними в повному обсязі, якщо він сплачував страхові премії за кожним із них. Вони надають можливість страхувальнику отримати страхові за кожним договором без вартісних обмежень, притаманних майновому страхуванню, через безцінність життя і здоров'я людини.

Процес визначення страхової премії за договорами страхування відповідальності є складним через необхідність компенсації збитків, завданих страхувальником життю, здоров'ю і майну третьої особи, яка на момент укладання страхового договору є невідомою. Тому в ньому встановлюється ліміт страхової суми, який може бути меншим за розмір заподіяних збитків, але обмежує розмір страхових виплат з боку СК.

Страхова сума є «кількісним» чинником, який визначає відповідальність СК, обсяг прийняттого ризику і величину страхової премії. «Якісним» чинником є страховий тариф, розмір якого визначається переліком застрахованих подій, ступенем ризику і терміном дії договору страхування тощо, який відображає його індивідуальні характеристики.

Страховий тариф може встановлюватися у грошовому вираженні (у гривнях з тисячі або сотні страхової суми), або у відсотках до неї. Страхові тарифи з обов'язкових видів страхування встановлюються нормативно, з добровільних видів розробляються СК самостійно і затверджуються НБУ. Їх величина залежить від терміну дії договору страхування – менший період передбачає менший страховий тариф, що стимулює СК укладати договори на довший термін.

Правильне визначення страхових тарифів на основі актуарних розрахунків має забезпечити для СК виконання зобов'язань перед страхувальниками у формі виплати за договорами страхування, покрити витрати на утримання СК і отримання нею прибутку. Страховий бруто-тариф складається з двох частин: страховий нетто-тариф і страхове навантаження. На першому етапі розраховується нетто-тариф, який забезпечує формування СР для майбутніх виплат страхувальникам. Тому рівень нетто-тарифу має бути визначений якомога точніше. На другому - обчислюється страхове навантаження, виходячи з необхідності покриття витрат на утримання СК, оплату послуг страхових посередників, отримання прибутку власниками.

Структура страхового тарифу різниться для окремих видів страхування: «дорогі» - передбачають вищу частку страхового навантаження (страхові послуги ФО), «дешевші» - нижчу частку страхового навантаження (страхові послуги ЮО).

У вітчизняній практиці більших витрат потребує надання страхових послуг населенню. Відносні витрати на укладання та обслуговування договорів страхування тут, як правило, значно вищі, ніж аналогічні витрати при роботі СК з юридичними особами. Це значною мірою впливає на уподобання СК у виборі клієнтів, оскільки страхуПАТи корпоративних клієнтів видається вигіднішим.

Нетто-тариф розраховується актуаріями з використанням математичних методів на базі теорії ймовірності, а страхове навантаження -

емпіричним шляхом, з урахуванням фактичних розмірів витрат на ведення страхової справи, які є «умовно-постійними».

Бажання отримання більшого прибутку від проведення того чи іншого виду страхування вимагає від ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» встановлення тарифів на рівні, вищому за середній. Проте існує ризик скорочення обсягу страхових премій через скорочення попиту страхувальників на страхові послуги через їх неготовність платити занадто високу плату за той вид страхування, який у інших СК коштує дешевше. Втрати ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» можуть подвоїтися через відсутність можливості отримання інвестиційного доходу із-за страхових премій, що не надійшли і не інвестовані. Страховий тариф є ціною страхової послуги, яка регулюється попитом і пропозицією.

Важкою причиною підвищення українських СК є завищення страхових тарифів через високий рівень страхового навантаження, який сягає 40%-50% брутто-ставки, що порушує принцип еквівалентності у взаємовідносинах СК зі страхувальником. На конкурентному страховому ринку СК вимушені зменшувати ставки страхових премій для залучення клієнтів, але це обмежує можливість формування адекватного розміру СР і нагромадження достатніх коштів для виконання зобов'язань перед страхувальниками. Наслідками є: погіршення фінансового стану СК, скорочення її платоспроможності, тому завданням пруденційного нагляду є контроль рівня страхових тарифів з метою недопущення використання СК свідомо низьких, демпінгових тарифів. Установлення ставок премій, нижчих за рівень нетто-премії, є припустимим для СК, які проводять активну інвестиційну політику, отримують стабільні та високі інвестиційні доходи при збалансованому страховому портфелі і відносно низьких витратах страхового навантаження, коли існують гарантії покриття дефіциту страхового фонду за рахунок вільних СР і фінансових внесків з інших джерел.

ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» має договори перестрахування і виступає як прямий СК (цедент), тому одержує від перестраховика доходи у вигляді

комісійних винагород за передачу ризиків у перестраховання. Прямий СК працює з клієнтом і укладає з ним страховий договір, за яким несе відповідальність щодо компенсації збитків, але страхувальникові невідома подальша доля його страхового ризику і наявність факту його перестраховання. Прямий страховик, передаючи ризики у перестраховання, віддає перестраховику певну частину отриманої страхової премії, відіграючи роль посередника, що несе всі витрати, пов'язані з укладанням договору страхування, і надає можливість контрагенту одержати додатковий дохід у розмірі певної частини страхової премії. Перестраховик сплачує цедентові комісійну винагороду, розмір якої встановлюється у відсотках від сум страхових премій, що передаються, і заздалегідь обумовлених в угоді про перестраховання.

При настанні страхової події з перестрахованим об'єктом прямий СК у повному обсязі сплачує страхове відшкодування, а перестраховик компенсує свою частину у відшкодуванні збитків відповідно до умов перестрахової угоди.

Певні види страхування потребують створення централізованих СР, зокрема це обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, що координується Моторним (транспортним) страховим бюро України (МТСБУ), яке забезпечує формування за рахунок внесків членів двох централізованих фондів: страхових гарантій (для врегулювання претензій за договорами страхування за межами країни) і допомоги потерпілим у ДТП (для забезпечення відповідних потреб всередині країни).

Усі СК - члени МТСБУ мають сплачувати щомісячні внески в обидва фонди за встановленими нормативами, тоді як асоційовані члени МТСБУ сплачують внески лише до фонду допомоги потерпілим в ДТП.

Результатом взаємних розрахунків між СК і МТСБУ є повернення певному страховику коштів із централізованих СР, які також вважаються доходом СК. ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» отримує такі доходи від проведення

страхових операцій: страхові премії за договорами страхування і перестраховування; комісійні винагороди за передання ризиків у перестраховування; страхові суми та відшкодування, сплачені перестраховувальниками; повернені суми із централізованих СР і технічних СР, відмінних від резерву незароблених премій, доходи СК від її основної (звичайної операційної) діяльності.

Доходи СК від інвестиційної та фінансової діяльності (від інвестування і розміщення тимчасово вільних власних коштів і тимчасово вільних коштів СР) є похідними від первинних доходів СК. Збираючи страхові премії, нагромаджуючи доходи від страхової діяльності, СК має можливість розпоряджатися коштами, отриманими від страхувальників, інвестувати їх у різноманітні сфери.

У країнах з розвиненим страховим ринком СК виступають одними з найважливіших інвесторів, провідною функцією яких є залучення капіталу за допомогою страхування, другорядною - надання страхових послуг як засіб для здійснення мети нагромадження коштів. Якщо за підсумками фінансового року ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» має збитки від своєї основної (страхової) діяльності, то вони покриваються за рахунок фінансових результатів від інвестиційної та фінансової діяльності. Свобода дії СК у зазначених сферах пов'язана з джерелом походження двох груп коштів для інвестування: 1) власні кошти у формі статутного капіталу, спеціальних і резервних фондів, нерозподіленого прибутку; 2) залучені кошти у формі вільних СР.

Інвестування коштів першої групи здійснюється страховиком на власний розсуд, без зовнішньої регламентації, за винятком статутного капіталу, оскільки Закон України «Про страхування» вимагає його формування для новоствореної СК або збільшення діючої СК за рахунок внесків виключно у грошовій формі, за виключенням цінних паперів, емітованих державою у межах 25 % загального розміру статутного капіталу. Обмеження загального розміру внесків СК до статутних капіталів інших СК

України не може перевищувати 30 % його власного статутного капіталу, у т. ч. у розмірі окремої СК - не більше 10 %. Статутний капітал СК не може формуватися нематеріальними активами, що не виключає можливості розміщення капіталу у ці види активів.

Інвестування коштів СР жорстко регламентується в частині отримання певних видів доходів, оскільки вони не є власністю СК і потребують обережного поводження, забезпечення відповідності обсягу страхових зобов'язань СК для можливості виконання їх перед страхувальниками. СК мають тримати кошти СР у диверсифікованих, прибуткових, надійних активах, які характеризуються достатньо високим рівнем ліквідності.

ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» має право робити за рахунок коштів СР капітальні та фінансові інвестиції, проте перші обмежуються правом придбання нерухомого майна. Фінансові інвестиції СК як форма розміщення коштів СР можуть бути прямими і портфельними. СК має обмежені права щодо розміщення коштів СР безпосередньо у статутні капітали ЮО в обмін на корпоративні права, емітовані ними. СК має необмежене право здійснення портфельних інвестицій у частині розміщення коштів СР у придбання цінних паперів.

Доходами СК від фінансових та інвестиційних операцій є:

- відсотки на залишок коштів на поточному (вкладному) рахунку у банківській установі;
- проценти за облігаціями;
- дивіденди за акціями;
- частина прибутку перестраховиків, пов'язана з формуванням технічних СР;
- частина прибутку ЮО, засновником якої виступає ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» (доходи від реалізації корпоративних прав);
- відсотки, сплачені СК за надання довгострокових інвестиційних кредитів, у т.ч. на житлове будівництво (для розміщення коштів СР СК-life).

Розвиток страхового ринку в Україні супроводжуватиметься розширенням можливостей СК щодо проведення їхньої інвестиційної політики.

Інші операційні доходи від звичайної діяльності та надзвичайних подій СК не пов'язані зі специфікою страхування. До їх складу відносять доходи: від здавання майна в оренду на умовах оперативного або фінансового лізингу; переоцінка іноземної валюти за офіційним курсом НБУ; безповоротна фінансова допомога, безоплатно отримані готова продукція, товари, роботи, послуги; індексації та продаж основних засобів і нематеріальних активів; врегулювання безнадійної дебіторсько-кредиторської заборгованості; реалізація прав регресної вимоги СК до страхувальника або іншої особи, відповідальної за заподіяний збиток; надання консультаційних послуг; отримані штрафи, пені, інші доходи.

Інші операційні доходи є менш значимими порівняно з доходами від страхової та інвестиційної діяльності, за виключенням реалізованих прав регресної вимоги СК до страхувальника або іншої особи, відповідальної за заподіяний збиток, які можуть бути досить вагомими і значними за сумами. Зазначена теза поширюється на операції оренди, якщо в структурі активів СК значне місце посідають активи, пов'язані з фінансовим і операційним лізингом, здатні приносити такі доходи.

Аналіз фінансових показників діяльності СК ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» виконано за даними фінансової звітності за 2019 року – 1 півріччя 2022 року. На рис. 2.1 наведено динаміку активів і власного капіталу СК ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ».

Протягом періоду, що аналізується, спостерігається чітко виражена тенденція до росту вартості активів і власного капіталу СК, які збільшилися відповідно із 52,9 млн. грн. до 127,3 млн. грн. (активи), із 29 млн. грн. до 79,4 млн. грн. (власний капітал). Протягом 2019-2022 рок зростала також питома вага власного капіталу в структурі пасивів – із 54,95% до 63,06%, що

свідчить про підвищення надійності СК. Однак за підсумками 1 півріччя 2022 року цей показник незначно скоротився (до 62,38%).

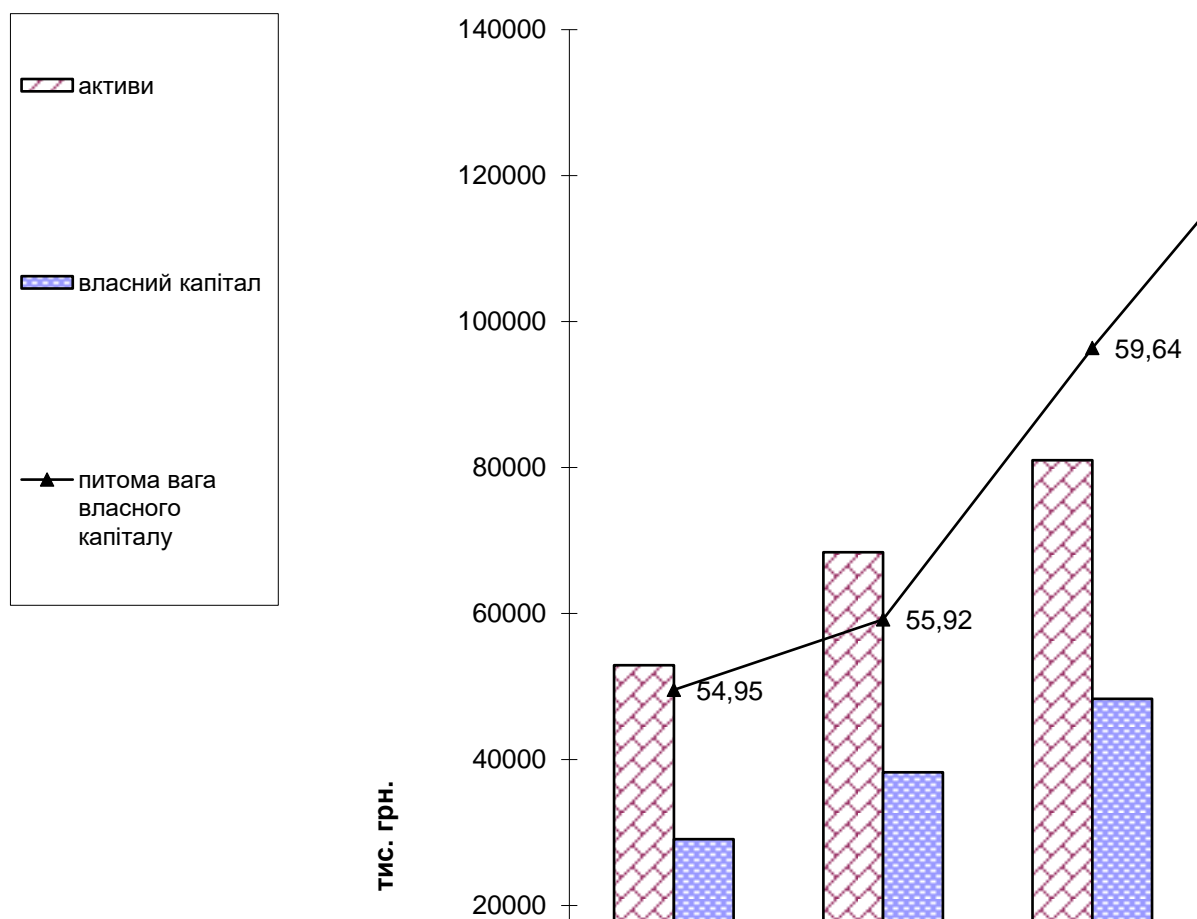

Рис. 2.1. Динаміка активів і власного капіталу ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ»

Джерело: власні розрахунки

На рис. 2.2 наведено динаміку показника платоспроможності СК. За досліджуваний період покращилася платоспроможність СК. Коефіцієнт платоспроможності у 2019 року збільшився із 1,62 до 12,73%. Протягом 2020-2021 років спостерігалось його погіршення до 7,9;. У 1 півріччі 2022 року коефіцієнт знову зріс до 11,52%.

Узагальнюючим показником діяльності СК є Фінансовий результат. На рис. 2.3 наведено динаміку чистого прибутку ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ». Для прогнозування було використано пакет прикладних програм Microsoft Excel.

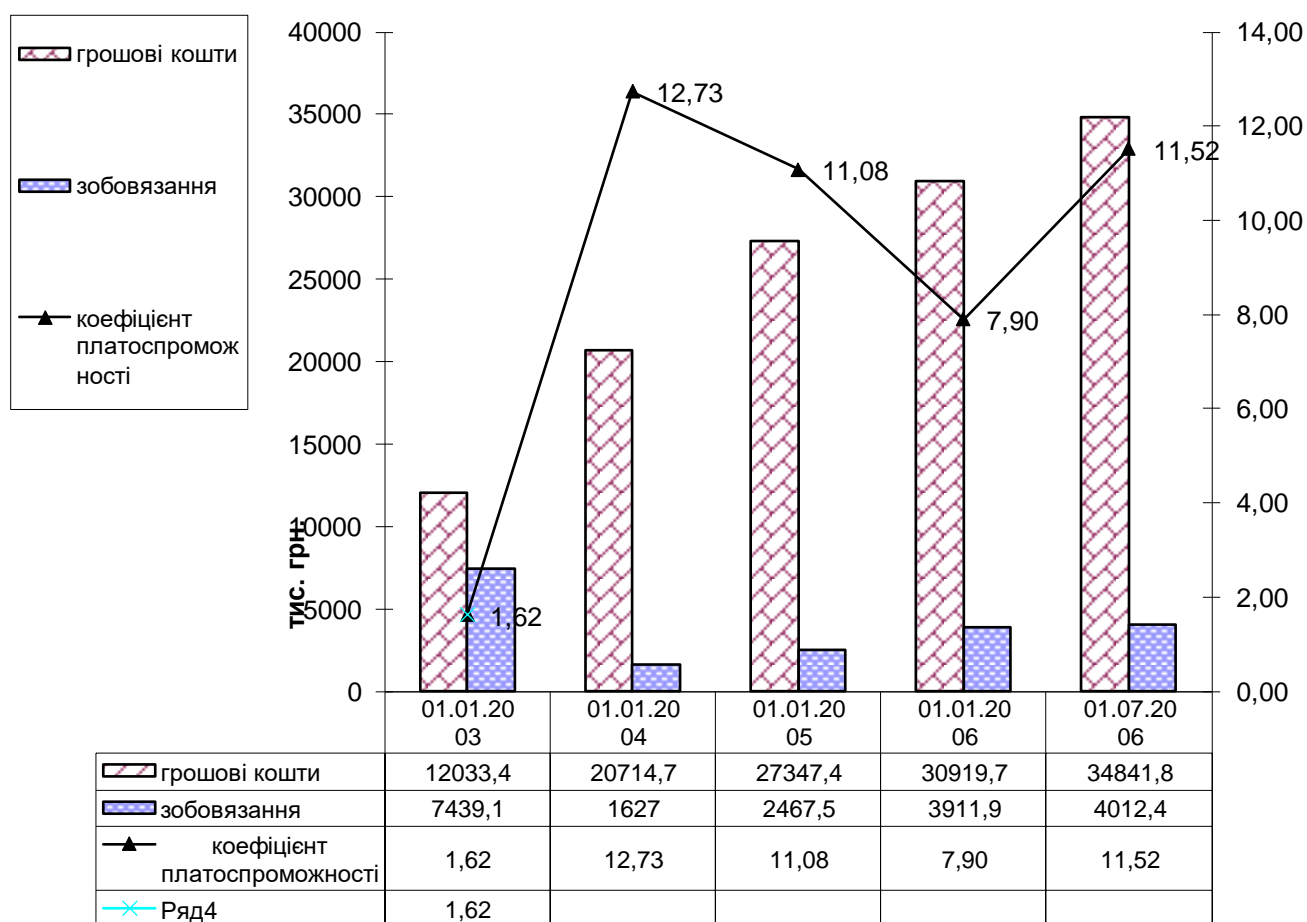

Рис. 2.2. Динаміка показника платоспроможності СК ПРАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ»

Джерело: власні розрахунки

Лінії тренду дозволяють графічно відображати тенденції даних і прогнозувати їхні подальші зміни на основі регресійного аналізу. Використовуючи його, можна продовжити лінію тренда в діаграмі за межі реальних даних для прогнозування майбутніх значень чистого прибутку СК ПРАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ». Лініями тренда можна доповнити ряди даних, представлені на ненормованих плоских діаграмах з областями, лінійчатих діаграмах, гістограмах, графіках, біржових, крапкових і пузиркових діаграмах.

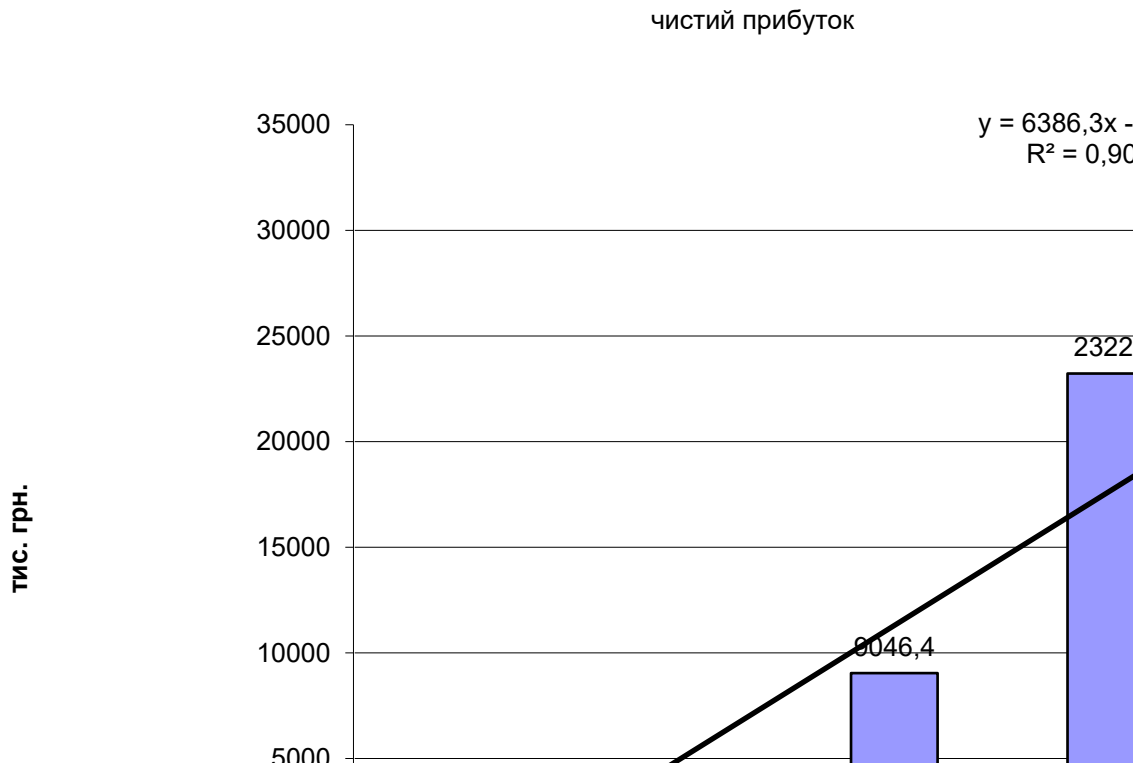

Рис. 2.3. Динаміка чистого прибутку СК ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ».

Джерело: власні розрахунки

2.2. Аналіз показників фінансової результативності страхової компанії

ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» отримує доходи: від страхової діяльності; від фінансово-інвестиційної діяльності та розміщення тимчасово вільних коштів; інші операційні.

Доходами страхової діяльності ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» є: зароблені страхові платежі за договорами страхування та перестраховування; комісійні винагороди за перестраховування; страхові сум та відшкодування, сплачені перестраховувальниками; повернуті суми із централізованих СР; повернуті суми технічних СР, відмінні від резерву незароблених премій.

Зароблені страхові платежі визначаються за формулою:

$$ЗСП = СНСП_{зв.п.} + СНЗСП_{поч..зв.п} - СНЗСП_{к.зв.п.} \quad (2.1)$$

де ЗСП - зароблені страхові платежі;

$CHSP_{зв.п.}$ - сума страхових внесків за звітний період;

$CHZSP_{поч..зв.п.}$ сума незароблених страхових внесків на початок звітнього періоду;

$CHZSP_{к.зв.п.}$ - сума незароблених страхових внесків на кінець звітнього періоду.

До суми внесків страхових внесків не включаються частки страхових внесків, які сплачено перестраховальниками у звітному періоді за договорами перестраховання.

ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» має дохід від надання послуг, пов'язаних з ризик-менеджментом, консультаціями, підготовкою кадрів тощо.

Витрати ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» утворюють собівартість страхових послуг, які мають таку структуру: витрати на виплату страхових сум та відшкодування; відрахування в централізовані та технічні СР, відмінні від СР незароблених премій; витрати на проведення страхування; інші витрати.

Фінансовий результат від страхових операцій ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» є різницею між ціною наданих страхових послуг та їх собівартістю. Головним його джерелом є прибуток у тарифі, закладений у брутто-ставку під час калькуляції навантаження як самостійний елемент ціни на страхову послугу у формі відсотку або в абсолютному розмірі.

Фактичний фінансовий результат від страхових операцій ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» включає: прибуток у тарифах; економію з витрат на ведення справи та на управлінських витратах, що виникають через відставання темпів їх зростання порівняно з темпами зростання страхових внесків.

Рентабельністю СК є показник рівня дохідності за операціями або за будь-яким видом страхування. Рівень рентабельності (PP) визначають за формулою:

$$PP = \frac{\text{Річна сума прибутку}}{\text{Річна сума внесків за будь-яким видом страхування або за страховими операціями в цілому}} \quad (2.2)$$

Рівень рентабельності СК показує, який фінансовий результат отримує вона з кожної гривні страхових внесків. Він ув'язує розмір прибутку як джерела фінансових ресурсів з обсягом робіт із формування СР.

Фінансовий результат СК вимірюється за певний звітний період (квартал, півріччя, дев'ять місяців, рік) і являє собою вартісну оцінку підсумків діяльності СК, розраховану як різницю між її доходами і витратами. Додатний фінансовий результат набуває характер прибутку, а від'ємний - збитків.

Оскільки страхова ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» проводить не лише основну (страхову), а ще й інвестиційну та фінансову діяльність, то її фінансовий результат є підсумком фінансових результатів усіх перелічених видів діяльності. Фінансовий результат ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» становить сума прибутків від страхової діяльності, від інвестиційної та фінансової діяльності, від іншої звичайної операційної діяльності та надзвичайних операцій.

Фінансовий результат від страхової діяльності ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» обчислюється як різниця між доходами від страхової діяльності та відповідними витратами СК, склад яких регламентований Законом України «Про страхування».

Нетто-тариф ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» будується на принципі еквівалентності у відносинах між СК і страхувальниками, а навантаження має забезпечити СК коштами для організації і розвитку процесу страхування. Прибуток планується як складова навантаження ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ». Проте джерелом її прибутку може бути зниження собівартості страхової послуги: скорочення видатків на ведення страхової справи за більш ефективного управління СК з меншими витратами порівняно з етапом розрахунку страхових тарифів; зменшення збитковості здійснюваних СК видів страхування.

Фінансовий результат від страхової діяльності ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» можна обчислити за формулою:

$$\text{ПСД} = (\text{ЗП} + \text{КП} + \text{ВП} + \text{ПЦР} + \text{ПТР}) - (\text{ВС} + \text{ВЦР} + \text{ВТР} + \text{ВВС}),$$

де ПСД – прибуток від страхової діяльності;

ЗП - зароблені страхові премії;

КП - комісійні винагороди за перестраховання;

ВП - частки страхових виплат, сплачені перестраховувальниками;

ПЦР - повернені суми із централізованих СР;

ПТР - повернені суми з технічних СР, інших, ніж резерв незароблених премій;

ВС - виплати страхових сум та страхових відшкодувань;

ВЦР - відрахування в централізовані СР;

ВТР - відрахування в технічні резерви, інші, ніж резерв незароблених премій;

ВВС - витрати на ведення справи (адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати).

У перших дужках представлені передбачені законодавством суми доходів від страхової діяльності, у других - витрати СК на проведення страхових операцій. Зароблені страхові премії за договорами страхування і перестраховання є основою доходів ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» як плата за страхові послуги. Вони мають бути сплачені раніше, ніж виникає зобов'язання СК зі здійснення страхових виплат. ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» має всі права розпорядження обсягом отриманих страхових премій, використовувати їх для поточного інвестування й одержання інвестиційного доходу. Проте при визначенні прибутку від страхової діяльності не вся сума отриманих страхових премій розглядається як дохід ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ». Отримана СК премія має перетворитися у зароблену премію протягом певного періоду часу поступово, пропорційно до витікання терміну дії договору страхування. Більшість із них передбачає рівномірне розподілення ризику в часі, так само рівномірно заробляється СК отримана нею страхова премія.

Сума зароблених страхових премій СК визначається за формулою:

$$ЗП = (РНП_{\text{поч}} - ЧП_{\text{поч}}) + (СП - ПП) - (РНП_{\text{кін}} - ЧП_{\text{кін}}), \quad (2.3)$$

де: ЗП - зароблена страхова премія на звітну дату;

РНП_{поч} - резерв незароблених премій на початок звітного періоду;

СП - страхові премії, що надійшли у звітному періоді;

ПП - страхові премії, передані перестраховальникам;

РНП_{кін} - резерв незаробленої премії на кінець звітного періоду;

ЧП_{поч} - питома вага перестраховика у резерві незароблених премій на початок звітного періоду;

ЧП_{кін} - питома вага перестраховика у резерві незароблених премій на кінець звітного періоду.

Ступінь реальності визначеного прибутку або збитку СК значною мірою залежить від правильності поділу страхової премії на зароблену і незароблену частини, тобто від точності обчислення сум СР незароблених премій та часток перестраховиків у них. Вона залежить від методу виконання залежно від характеру діяльності СК, пропонованих нею видів страхування, терміну дії страхових договорів.

Прибуток від страхової діяльності не завжди є головною частиною фінансового результату СК, який може бути від'ємним і компенсованим прибутком від інвестиційної та фінансової діяльності, від іншої звичайної діяльності та надзвичайних операцій, обчислювальними як різниця між відповідними доходами і витратами.

Фінансовий результат СК розподіляється за спільними для всіх СГД принципами відповідно до установчих документів СК. Специфічною особливістю розподілу прибутку СК відповідно до Закону України «Про страхування» є можливість створення вільних резервів за рахунок нерозподіленого прибутку, реінвестованого у СК, з метою зміцнення своєї платоспроможності.

Проведемо більш докладний аналіз доходів ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» (табл. 2.1-2.2). Загальні доходи 2020 року склали 175,7 млн. грн.

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки доходів ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ», тис. грн.

Показники	Код рядка	2020	2021	2022	Абсолютний приріст, тис. грн.		Темп приросту, %	
					2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2019	2022 до 2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Визначення доходу від реалізації послуг з видів страхування інших, ніж страхування life		172394	213905,6	295175,9	41511,6	81270,3	24,08	37,99
Страхові платежі, усього	010	110316,5	107622,8	148865,5	-2693,7	41242,7	-2,44	38,32
від філій	011	36138,8	48917,3	93860,0	12778,5	44942,7	35,36	91,87
від страхувальників-ФО	012	5271,9	35898,4	50773,1	30626,5	14874,7	580,94	41,44
від перестраховальників, із них	013		3132,4	4615,3	3132,4	1482,9		47,34
від перестраховальників-нерезидентів	014		584,3	700,7	584,3	116,4		19,92
Частки страхових внесків (премій, внесків), належні перестраховальникам	020		29850,1	47616,8	29850,1	17766,7		59,52
Дохід від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування life (зароблені страхові платежі)	070	62077,5	76432,7	98693,6	14355,2	22260,9	23,12	29,12
2. Дохід від надання послуг для інших СК		17,3	184,9	195,5	167,6	10,6	968,79	5,73

Закінчення табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Дохід від надання послуг для інших СК	110	17,3	92,9	49,4	75,6	-43,5	436,99	-46,82
Суми, що повертаються із технічних СР, інших, ніж резерви незароблених премій	130		92,0	146,1	92	54,1		58,80
3. Інші операційні доходи, інші та надзвичайні доходи		3351,3	4860,4	7359,1	1509,1	2498,7	45,03	51,41
Частки страхових виплат і відшкодувань, що отримуються від перестраховиків	150	767,1	328,5	101,9	-438,6	-226,6	-57,18	-68,98
від перестраховиків нерезидентів	151		70,2		70,2	-70,2		-100,00
Суми, що повертаються із централізованих СР	170		0,0	1831,9	0	1831,9		
Суми, що отримуються в результаті реалізації переданого страхувальником або іншою особою права вимоги до особи, відповідальної за заподіяні збитки	180	121,3	114,2	386,9	-7,1	272,7	-5,85	238,79
Інші операційні доходи	200	1030,6	1069,0	963,3	38,4	-105,7	3,73	-9,89
Фінансові доходи	210	1322,0	3220,4	3941,3	1898,4	720,9	143,60	22,39
Інші доходи	220	110,3	58,1	133,8	-52,2	75,7	-47,33	130,29
Разом		175762,6	218950,9	302730,5	43188,3	83779,6	24,57	38,26

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 2.2

Аналіз структури доходів ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ», %

Показники	Код рядка	2020	2021	2022	Абсолютний приріст, тис. грн.	
					2021 до 2020	2022 до 2021
1	2	3	4	5	6	7
1. Визначення доходу від реалізації послуг з видів страхування інших, ніж страхування life		98,08	97,70	97,50	-0,39	-0,19
Страхові платежі (премії, внески), усього	010	62,76	49,15	49,17	-13,61	0,02
від філій	011	20,56	22,34	31,00	1,78	8,66
від страхувальників-ФО	012	3,00	16,40	16,77	13,40	0,38
від перестраховальників, із них	013	0,00	1,43	1,52	1,43	0,09
від перестраховальників-нерезидентів	014	0,00	0,27	0,23	0,27	-0,04
Частки страхових внесків (премій, внесків), належні перестраховальникам	020	0,00	13,63	15,73	13,63	2,10
Дохід від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування life (зароблені страхові платежі)	070	35,32	34,91	32,60	-0,41	-2,31
2. Дохід від надання послуг для інших СК		0,01	0,08	0,06	0,07	-0,02

Закінчення табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7
Дохід від надання послуг для інших СК	110	0,01	0,04	0,02	0,03	-0,03
Суми, що повертаються із технічних СР, інших, ніж резерви незароблених премій	130	0,00	0,04	0,05	0,04	0,01
3. Інші операційні доходи, інші та надзвичайні доходи		1,91	2,22	2,43	0,31	0,21
Частки страхових виплат і відшкодувань, що отримуються від перестраховиків	150	0,44	0,15	0,03	-0,29	-0,12
від перестраховиків нерезидентів	151	0,00	0,03	0,00	0,03	-0,03
Суми, що повертаються із централізованих СР	170	0,00	0,00	0,61	0,00	0,61
Суми, що отримуються в результаті реалізації переданого страхувальником або іншою особою права вимоги до особи, відповідальної за заподіяні збитки	180	0,07	0,05	0,13	-0,02	0,08
Інші операційні доходи	200	0,59	0,49	0,32	-0,10	-0,17
Фінансові доходи	210	0,75	1,47	1,30	0,72	-0,17
Інші доходи	220	0,06	0,03	0,04	-0,04	0,02
Разом		100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Джерело: власні розрахунки

За 2021 рік вони збільшилися на 43,2 млн. грн., в т.ч. за рахунок доходу від реалізації послуг з видів страхування інших, ніж страхування life – на 41,5 млн. грн., доходу від надання послуг для інших СК – на 167,6 тис. грн., інших доходів – на 1,5 млн. грн.

У 2022 році приріст доходів склав 83,8 тис. грн., в т.ч. за рахунок доходу від реалізації послуг з видів страхування інших, ніж страхування life – на 81,2 млн. грн., доходу від надання послуг для інших СК – на 10,6 тис. грн., інших доходів – на 2,5 млн. грн.

Приріст доходів у 2021 році та у 2022 році склав відповідно 24,57% та 38,26%. Найбільші темпи зростання у 2021 року мали страхові премії від страхувальників-ФО (580,94%), доходи від надання послуг для інших СК (968,79%). У 2022 році найбільшими темпами зросли суми, що отримуються в результаті реалізації переданого страхувальником або іншою особою права вимоги до особи, відповідальної за заподіяні збитки (238,79%).

В структурі доходів ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» найбільша питома вага (97-98%) приходить на дохід від реалізації страхових послуг. Питома вага страхових внесків від філій зросла із 20,56% до 31%, від страхувальників-ФО із 3% до 16,77%.

Отримана нами пряма лінія описує стабільний зростання прибутку (рис. 2.3). При цьому значення R-квадрат = 0,906, тобто близько до одиниці, що свідчить про вдалий збіг розрахункової лінії з фактичними даними.

Очікуваний фінансовий результат 2023 року – це подвоєне значення прибутку за 1 півріччя 2023 року

Фінансовий результат 2023 року (очікуваний) = $11128,8 * 2 = 22257,6$ тис. грн..

Фінансовий результат 2024 року (прогноз) = $6386,3 * 6 - 7860 = 30457,8$ тис. грн.

2.3. Шляхи зміцнення фінансового стану ПрАТ «Страхова компанія «Оранта-Січ»

Шляхи зміцнення фінансового стану ПрАТ «Страхова компанія «Оранта-Січ» пов'язані зі зростанням зацікавленості ФО та ЮО у страховому захисті як основи її існування. Пропонуючи різноманітні види страхових послуг, вона виступає на ринку продавцем, який має за мету отримання прибутку. Без зацікавленості з боку страхувальників у придбанні страхових послуг ПрАТ «Страхова компанія «Оранта-Січ» не в змозі існувати. Реалізуючи свій специфічний товар – страхову послугу, ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» створює СР, здійснює інвестування, накопичує доходи завдяки відносинам зі страхувальниками.

Особливістю діяльності ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» є забезпечення страхового захисту за умови акумулювання коштів страхувальників у формі страхових премій до СР, які тимчасово перебувають у розпорядженні СК. Використання коштів СР має цільове призначення, оскільки ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» у змозі використовувати їх тільки у разі настання страхового випадку за укладеними ним договорами страхування. Особливістю організації страхового процесу ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» є тимчасове утримання грошей на вході і на виході грошових потоків.

ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ», на відміну від промислових і комерційних СГД, приймає від страхувальника гроші в обмін на послугу страхового захисту у вигляді майбутніх страхових виплат страхувальникам, які зазнали збитків через настання страхового випадку і потребують фінансової допомоги. Принцип «плати наперед» вимагає певних гарантій щодо здатності ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» відповідати за своїми зобов'язаннями перед страхувальниками, у т.ч. через наявність ознак фінансової надійності як об'єкта уваги СК і страхувальників, пов'язаних з тарифною, фінансовою, інвестиційною, перестраховальною політикою тощо. При оцінці фінансової надійності ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» застосовуються такі критерії:

величина власних коштів; адекватність розрахованих тарифних брутто-ставок; збалансованість страхового портфеля; відповідність СР взятих на себе зобов'язань СК; ефективність розміщення СР; організація операцій перестраховування.

Фінансова надійність ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» полягає у її спроможності виконати страхові зобов'язання, прийняті за укладеними полісами страхування та перестраховування у разі впливу несприятливих чинників. Вона надає можливість ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» виконати основні зобов'язання за будь-яких несприятливих обставин.

Власні кошти ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» мають бути сформовані за рахунок вкладів засновників, гарантійного капіталу (спеціальні, резервні фонди, сума нерозподіленого прибутку), вільні резерви.

У табл. 2.3 наведено динаміку активів ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ».

Протягом 2020-2022 років вартість активів скоротилася з 70245 тис. грн. до 58241 тис. грн., абр на 12004 тис. грн. (на 17,09%).

У табл. 2.4 наведено динаміку пасивів ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ».

Хворими статтями пасиву балансу є наявність непокритих збитків станом на 01.01.2023 у розмірі 311 тис. грн.

Протягом 2020-2022 років ділова активність ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» погіршилася (табл. 2.5), про що свідчить скорочення чистих зароблених страхових премій із 46708 тис. грн. до 43244 тис. грн., або на 3464 тис. грн. (на 7,42%).

Основною статтею операційних витрат є витрати на оплату праці (табл. 2.6), які скоротилися із 34,78% до 34,26%, або на 0,52%.

Чистий фінансовий результат на одну просту акцію (табл. 2.7) ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» скоротився із 1,6297872 грн. до (-1,3234043) грн., або на -2,9531915 грн. (на 181,20%).

Чистий рух коштів від операційної діяльності протягом аналізованого періоду був від'ємним (табл. 2.8).

Таблиця 2.3

Динаміка активів ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ»

Актив	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	Абс. приріст, тис. грн.	Темп приросту, %
1	2	3	4	5	6	7
I. Необоротні активи						
Нематеріальні активи:	332	313	366	338	6	1,81
первісна вартість	394	394	403	390	-4	-1,02
накопичена амортизація	62	81	37	52	-10	-16,13
Незавершені капітальні інвестиції	1082	1082	1086	1298	216	19,96
Основні засоби:	39131	37271	25660	24945	-14186	-36,25
первісна вартість	84622	84583	51044	51594	-33028	-39,03
знос	45491	47312	25384	26649	-18842	-41,42
інші фінансові інвестиції	2901	2431	4441	4911	2010	69,29
Довгострокова дебіторська заборгованість	576	479	467	753	177	30,73
Відстрочені податкові активи	278	269	278	278	0	0,00
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	6562	6185	5352	4894	-1668	-25,42
Усього за розділом I	50862	48030	37650	37417	-13445	-26,43
II. Оборотні активи						
Запаси	568	544	417	444	-124	-21,83
Виробничі запаси	568	544	0	0	-568	-100,00
Дебіторська заборгованість						
за продукцію, товари, роботи, послуги			97	117	117	
за розрахунками:						
за виданими авансами			164	259	259	

Закінчення табл. 2.3

1	2	3	4	5	6	7
з бюджетом	235	51	0	0	-235	-100,00
у тому числі з податку на прибуток	235		0	0	-235	-100,00
з нарахованих доходів	86	118	249	333	247	287,21
із внутрішніх розрахунків			0	0		
Інша поточна дебіторська заборгованість	81	294	316	1675	1594	1967,90
Гроші та їх еквіваленти	16788	19810	13958	15908	-880	-5,24
Готівка	6	4	17	9	3	50,00
Рахунки в банківських установах	16782	19806	13941	15899	-883	-5,26
Витрати майбутніх періодів			107	0		
Питома вага перестраховика у страхових резервах	1625	1816	1648	2088	463	28,49
резервах незароблених премій	1625	1816	1648	2088	463	28,49
Усього за розділом II	19383	22633	16956	20824	1441	7,43
Баланс	70245	70663	54606	58241	-12004	-17,09

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 2.4

Динаміка пасивів ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ»

Пасив	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	Абс. приріст, тис. грн.	Темп приросту, %
1	2	3	4	5	6	7
I. Власний капітал						
Зареєстрований (пайовий) капітал	7050	7050	7050	7050	0	0,00
Капітал у дооцінках	36250	35780	20551	21021	-15229	-42,01
Резервний капітал	4452	3497	6685	7462	3010	67,61
Нерозподілений Фінансовий результат (непокритий збиток)	72	162	412	-311	-383	-531,94
Усього за розділом I	47824	46489	34698	35222	-12602	-26,35
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення						
Довгострокові забезпечення	697	852	527	606	-91	-13,06
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	697	852	527	606	-91	-13,06
СР, у тому числі:	20518	21973	17410	19871	-647	-3,15
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	2698	3010	2093	2082	-616	-22,83
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	17820	18963	15317	17789	-31	-0,17
Усього за розділом II	21215	22825	17937	20477	-738	-3,48
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						
за товари, роботи, послуги	323	142	90	44	-279	-86,38
за розрахунками з бюджетом		319	882	1436	1436	
за у тому числі з податку на Фінансовий результат		253	876	1404	1404	

Закінчення табл. 2.4

1	2	3	4	5	6	7
за розрахунками зі страхування	29	61	93	55	26	89,66
за розрахунками з оплати праці	244	240	213	165	-79	-32,38
за одержаними авансами	415	280	244	470	55	13,25
за страховою діяльністю	195	304	259	334	139	71,28
Інші поточні зобов'язання		3	190	38	38	
Усього за розділом III	1206	1349	1971	2542	1336	110,78
Баланс	70245	70663	54606	58241	-12004	-17,09

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 2.5

Аналіз фінансових результатів ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ»

Стаття	2019	2020	2021	2022	Абс. приріст, тис. грн.	Темп приросту, %
1	2	3	4	5	6	7
Чисті зароблені страхові премії	46708	49343	39555	43244	-3464	-7,42
Премії підписані, валова сума	52457	55807	43868	50697	-1760	-3,36
Премії, передані у перестраховання	5255	5511	4947	5421	166	3,16
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	31	1144	-391	2472	2441	7874,19
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	-463	191	243	440	903	-195,03
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	(15318)	(17318)	(15383)	(16437)	-1119	7,31
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	19551	22566	16584	19315	-236	-1,21
Валовий прибуток	11839	9459	7588	7492	-4347	-36,72
Дохід (витрати) від зміни інших СР	2394	716	548	-357	-2751	-114,91
Зміна інших СР, валова сума	2394	716	548	-357	-2751	-114,91
Інші операційні доходи	2077	2261	1406	1658	-419	-20,17
Адміністративні витрати	(10524)	(11201)	(6341)	(7794)	2730	-25,94
Витрати на збут	(317)	(185)	(213)	(211)	106	-33,44
Інші операційні витрати	(3921)	(2259)	(3212)	(2118)	1803	-45,98
Фінансовий результат від операційної діяльності: Фінансовий результат	1548		0	0	-1548	-100,00
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	()	(1209)	(224)	(1330)	-1330	
Інші фінансові доходи	2845	3046	2224	2499	-346	-12,16

Закінчення табл. 2.5

1	2	3	4	5	6	7
Інші доходи			11	20	20	
Інші витрати	(2010)	(1)	(41)	(18)	1992	-99,10
Фінансовий результат до оподаткування: Фінансовий результат	2383	1836	1970	1171	-1212	-50,86
Витрати (дохід) з податку на Фінансовий результат	-2000	-1674	-1558	-1482	518	-25,90
Чистий фінансовий результат: Фінансовий результат	383	162	412	0	-383	-100,00
Чистий фінансовий результат: збиток	()	()	(0)	(311)	-311	

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 2.6

Аналіз елементів операційних витрат ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ»

Стаття	2019	2020	2021	2022	Абс. приріст, тис. грн.	Темп приросту, %
У тис. грн.						
Матеріальні витрати	2377	2050	1931	2271	-106	-4,46
Витрати на оплату праці	10461	11753	8411	9099	-1362	-13,02
Відрахування на соціальні заходи	2331	2572	3104	2982	651	27,93
Амортизація	1512	1906	1386	1343	-169	-11,18
Інші операційні витрати	13399	12682	10317	10865	-2534	-18,91
Разом	30080	30963	25149	26560	-3520	-11,70
Структура, %						
Матеріальні витрати	7,90	6,62	7,68	8,55	0,65	
Витрати на оплату праці	34,78	37,96	33,44	34,26	-0,52	
Відрахування на соціальні заходи	7,75	8,31	12,34	11,23	3,48	

Амортизація	5,03	6,16	5,51	5,06	0,03	
Інші операційні витрати	44,54	40,96	41,02	40,91	-3,64	
Разом	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00	

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 2.7

Аналіз прибутковості акцій ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ»

Стаття	2019	2020	2021	2022	Абс. приріст, тис. грн.	Темп приросту, %
Середньорічна кількість простих акцій	235000	235000	235000	235000	0	0,00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	235000	235000	235000	235000	0	0,00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	1,6297872	14,9361702	1,75	-1,3234043	-2,9531915	-181,20
Скоригований чистий Фінансовий результат (збиток) на одну просту акцію	1,6297872	14,9361702	1,7531915	-1,3234043	-2,9531915	-181,20

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 2.8

Аналіз руху коштів ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ»

Стаття	2019	2020	2021	2022	Абс. приріст, тис. грн.	Темп приросту, %
1	2	3	4	5	6	7
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності						
Надходження авансів від покупців і замовників			234	226	226	
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	79	2	111	209	130	164,56

Надходження від операційної оренди	1501	1567	731	743	-758	-50,50
Інші надходження	860	1777	529	841	-19	-2,21
Витрачання на оплату товарів (робіт, послуг)	(10462)	(12154)	(8985)	(9497)	965	-9,22
Праці	(10737)	(10130)	(7731)	(9147)	1590	-14,81
Відрахувань на соціальні заходи	(2271)	(2654)	(3201)	(3818)	-1547	68,12
Зобов'язань з податків і зборів	(6252)	(2333)	(2578)	(2833)	3419	-54,69
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на Фінансовий результат	(3622)	(1213)	(1058)	(1003)	2619	-72,31
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	(261)	(304)	(172)	(0)	261	-100,00
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	(387)	(396)	(1348)	(1830)	-1443	372,87
Витрачання на оплату цільових внесків	(918)	(914)	(1744)	(2207)	-1289	140,41
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	(25108)	(29111)	(21593)	(25117)	-9	0,04
Інші витрачання	(1263)	(1926)	(924)	(1935)	-672	53,21
Чистий рух коштів від операційної діяльності	-2114	-69	-1284	-1838	276	-13,06
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності						
необоротних активів			11	20	20	
Надходження від отриманих відсотків	3096	3046	1875	2499	-597	-19,28
Інші надходження	326	97	0	2290	1964	602,45

Закінчення табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7
необоротних активів	(278)	(52)	(601)	(664)	-386	138,85
Інші платежі	(150)	()	(300)	(357)	-207	138,00
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	2994	3091	985	3788	794	26,52
ІІІ. Рух коштів у результаті фінансової діяльності						
Чистий рух коштів за звітний період	880	3022	-299	1950	1070	121,59
Залишок коштів на початок року	15908	16788	14257	13958	-1950	-12,26
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів			0	0		
Залишок коштів на кінець року	16788	19810	13958	15908	-880	-5,24

Джерело: власні розрахунки

Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності протягом аналізованого періоду був додатним, за результатами фінансової діяльності був відсутній. Чистий рух коштів за звітний період збільшився із 880 до 1950 тис. грн., або на 1070 тис. грн. (на 121,59%).

Висновки до розділу 2

1. Протягом 2020-2021 років спостерігається чітко виражена тенденція до зростання вартості активів і власного капіталу ПрАТ «Страхова компанія «Оранта-Січ», що свідчить про підвищення її надійності. Однак за підсумками 1 півріччя 2022 року цей показник незначно скоротився (до 62,38%). За досліджуваний період покращилася платоспроможність СК. Отримана нами пряма лінія апроксимації описує стабільне зростання прибутку.

2. Загальні доходи 2020 року склали 175,7 млн. грн., за 2021 року вони збільшилися на 43,2 млн. грн., в т.ч. за рахунок доходу від реалізації послуг з видів страхування інших, ніж страхування life – на 41,5 млн. грн., доходу від надання послуг для інших СК – на 167,6 тис. грн., інших доходів – на 1,5 млн. грн.

3. У 2021 року приріст доходів склав 83,8 тис. грн., в т.ч. за рахунок доходу від реалізації послуг з видів страхування інших, ніж страхування life – на 81,2 млн. грн., доходу від надання послуг для інших СК – на 10,6 тис. грн., інших доходів – на 2,5 млн. грн. Приріст доходів у 2021 році та 2022 році склав відповідно 24,57% та 38,26%.

4. Протягом 2020-2022 років вартість активів ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» скоротилася з 70245 тис. грн. до 58241 тис. грн., абр на 12004 тис. грн. (на 17,09%). Хворими статтями пасиву балансу є наявність непокритих збитків станом на 01.01.2023 у розмірі 311 тис. грн.

5. Протягом 2020-2022 років ділова активність ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» погіршилась, про що свідчить скорочення чистих зароблених страхових

премій із 46708 тис. грн. до 43244 тис. грн., або на 3464 тис. грн. (на 7,42%). Основною статтею операційних витрат є витрати на оплату праці, які скоротилися із 34,78% до 34,26%, або на 0,52%.

6. Чистий фінансовий результат на одну просту акцію ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» скоротився із 1,6297872 грн. до (-1,3234043) грн., або на - 2,9531915 грн. (на 181,20%). Чистий рух коштів від операційної діяльності протягом аналізованого періоду був від'ємним.

7. Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності протягом аналізованого періоду був додатним, за результатами фінансової діяльності був відсутній. Чистий рух коштів за звітний період збільшився із 880 до 1950 тис. грн., або на 1070 тис. грн. (на 121,59%).

ВИСНОВКИ

1. Економічне прогнозування діяльності СК є процесом розробки економічних прогнозів і актуарних розрахунків, заснованим на наукових методах пізнання страхових послуг, що надаються, використанні сукупності методів, засобів і способів економічної прогностики відносин зі страхувальником.

2. Доходами СК є: зароблені страхові премії за договорами страхування і перестраховування; комісія за договорами перестраховування; страхові суми та відшкодування, виплати перестраховальникам; суми із централізованих СР та технічних СР, повернутих СК; резерви незароблених премій тощо.

3. Витрати СК формують собівартість страхових послуг, які складаються з таких елементів: витрати на виплату страхових сум та відшкодування; відрахування в централізовані СР та технічні СР, відмінні від СР незароблених премій; витрати на проведення страхування; інші витрати тощо.

4. Фінансовий результат від страхових операцій є різницею між ціною наданих страхових послуг та їх собівартістю. Головним джерелом формування прибутку СК є прибуток у тарифі-брутто, який під час калькуляції страхового навантаження закладається в тарифну ставку як самостійний елемент ціни страхової послуги. Питома вага прибутку в тарифі-брутто встановлюється у відсотках або в абсолютному розмірі.

5. СК Запорізької області формують десяту частину обсягів українського ринку та поступають лише обсягам Харківської і Дніпропетровської області та м. Києву. У 2022 році 22 СК Запорізької області мають статутний капітал вище встановленого мінімуму, інші наблизились до нього або готуються до припинення діяльності. Усупереч очікуванням різкого скорочення кількості СК не відбулося. У 2022 році в Запорізької області їх нараховується 25 (у 2021 року - 26). На 1 млн. мешканців Запорізької області припадає 5 СК, в цілому в Україні - 8, а в м. Києві - 79.

6. П'ята частина загальної кількості СК формує більше 85% загальної суми доходів та витрат СК Запорізької області. Лідерами страхового ринку Запорізької області є: ПРАТ СК «Креміль», ПРАТ СК «Південно-східне українське страхове товариство», ПРАТ СК «Східно-українське страхове товариство», ПАТ СК «Орадон», ПРАТ СК «Спич». Одна з провідних СК Запорізької області ПРАТ «УАСК «АСКА» змінила місце реєстрації на місто Київ.

7. Протягом 2020-2021 років спостерігається чітко виражена тенденція до зростання вартості активів і власного капіталу ПрАТ «Страхова компанія «Оранта-Січ», що свідчить про підвищення її надійності. Однак за підсумками 1 півріччя 2022 року цей показник незначно скоротився (до 62,38%). За досліджуваний період покращилася платоспроможність СК. Отримана нами пряма лінія апроксимації описує стабільне зростання прибутку.

8. Загальні доходи 2020 року склали 175,7 млн. грн., за 2021 року вони збільшилися на 43,2 млн. грн., в т.ч. за рахунок доходу від реалізації послуг з видів страхування інших, ніж страхування life – на 41,5 млн. грн., доходу від надання послуг для інших СК – на 167,6 тис. грн., інших доходів – на 1,5 млн. грн.

9. У 2021 року приріст доходів склав 83,8 тис. грн., в т.ч. за рахунок доходу від реалізації послуг з видів страхування інших, ніж страхування life – на 81,2 млн. грн., доходу від надання послуг для інших СК – на 10,6 тис. грн., інших доходів – на 2,5 млн. грн. Приріст доходів у 2021 році та 2022 році склав відповідно 24,57% та 38,26%.

10. Протягом 2020-2022 років вартість активів ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» скоротилася з 70245 тис. грн. до 58241 тис. грн., абр на 12004 тис. грн. (на 17,09%). Хворими статтями пасиву балансу є наявність непокритих збитків станом на 01.01.2023 у розмірі 311 тис. грн.

11. Протягом 2020-2022 років ділова активність ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» погіршилась, про що свідчить скорочення чистих зароблених страхових

премій із 46708 тис. грн. до 43244 тис. грн., або на 3464 тис. грн. (на 7,42%). Основною статтею операційних витрат є витрати на оплату праці, які скоротилися із 34,78% до 34,26%, або на 0,52%.

12. Чистий фінансовий результат на одну просту акцію ПрАТ «СК «ОРАНТА-СІЧ» скоротився із 1,6297872 грн. до (-1,3234043) грн., або на - 2,9531915 грн. (на 181,20%). Чистий рух коштів від операційної діяльності протягом аналізованого періоду був від'ємним.

13. Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності протягом аналізованого періоду був додатним, за результатами фінансової діяльності був відсутній. Чистий рух коштів за звітний період збільшився із 880 до 1950 тис. грн., або на 1070 тис. грн. (на 121,59%).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аберніхіна І.Г., Сокиринська І.Г. Оцінка ліквідності та платоспроможності страхової організації. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2020. №1. С.152-163.
2. Войтович Л. М. Механізм державного регулювання розвитку страхової системи України. *Проблеми економіки*. №3 (45). 2020. С. 148-154.
3. Геряк М.В. Засоби підвищення рівня фінансової стійкості страхових компаній України. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки*. 2022. С. 126-28.
4. Горідько О. В., Цуркан І. О., Заволока Л. О. Порядок виплати страхового відшкодування в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 6. С. 401-405.
5. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 року №436- IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 27.01.2023).
6. Дубина М., Савченко Т. Роль механізмів гарантування виплат у підвищенні рівня страхової довіри в Україні. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2018. № 1. С. 119-130.
7. Єрмошенко А. М. Визначення поняття фінансової безпеки страхових компаній та її категорій. *Актуальні проблеми економіки*. 2021. № 4. С. 46–52.
8. Журавка О. С., Темченко А. РОКУ, Федорченко В. Г. Теоретичні підходи до визначення фінансової стійкості страхових компаній. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : *Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 22(1). С. 117-122.
9. Журавльова О. Є. Особливості впливу факторів на фінансову стійкість страхових компаній. *Ринок цінних паперів України*. 2013. №1-2. С. 39-45.
10. Іванюк І. С., Маруженко Д.С. Теоретичні підходи до визначення категорії «фінансова стійкість страхових компаній». *Фінанси України*. 2023. № 11. С 77–89.

11. Кміть В.М., Білаш А.В. Особливості державного нагляду (контролю) страхових компаній в Україні. *Гроші, фінанси і кредит*. 2020. Вип. 52-2. С.106-111.
12. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 27.01.2023).
13. Косарева І.П., Лисенко Д.Д. Особливості оцінки фінансової надійності та стійкості страхових компаній України. *Інфраструктура воєнного стану*. 2018. №17. С. 156 – 161.
14. Косова Т. Д., Слободянюк О. В. Формалізація розвитку сегменту майнового та ризикового страхування. *Фінанси, грошовий обіг, кредит*. Випуск № 33/1. 2017. С. 336–342.
15. Косова Т. Д., Слободянюк О. В. Фінансова інституціоналізація форм організації страхової діяльності: SWOT-аналіз. *Економіка та підприємництво*. 2016. № 4–5 (91–92). С.43-47.
16. Кочетков В. М., Соловей Н. В. Методологія формування страхового воєнного стану України. *Економіка і управління*. 2022. № 2. С. 5-17.
17. Кравчук Г. В. Дослідження індикативності страхових виплат на страховому воєнному стану. *Науковий вісник Сіверщини. Серія : Освіта. Соціальні та поведінкові науки*. 2022. № 1. С. 72-82.
18. Лазаришина І. Д. Методичні засади аналізу рівня виплат на страховому воєнному стану України. *Бізнес Інформ*. 2022. № 8. С. 136-142.
19. Пікус РОКУ В., Балицька М. В. Фінансова стійкість страхової організації та джерела її забезпечення. *Вісник Запорізького національного університету імені Тараса Шевченка*. Економіка. 2016. Вип. 3. С. 6-10.
20. Пластун В. Л. Формування оптимальної структури портфеля страхових послуг. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 1 (127). С. 335–341.
21. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 №2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 23.01.2023).

22. Показники діяльності страхових компаній. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Insurance_companies_2022-10-01.xlsx (дата звернення 18.01.2023).

23. Про ведення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 року № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення 24.01.2023).

24. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг: Закон України №79-IX від 12.09.2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text> (дата звернення: 27.01.2023).

25. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14/ed20230101#n1434> (дата звернення: 05.02.2023).

26. Про Затвердження Методики формування страхових резервів із страхування life: Розпорядження Держфінпослуг від 27.01.2021 № 24. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0198-04?find=1&text=%D0%B2%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D1%82#w1_1 (дата звернення: 27.12.2022).

27. Про Затвердження Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування life: Розпорядження від 17.12.2021 № 3104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05#Text> (дата звернення: 20.01.2023).

28. Про Затвердження Положення про ліцензування та реєстрацію надавачів фінансових послуг та умови провадження ними діяльності з надання фінансових послуг: Постанова Національного банку України від 24.12.2021 № 153. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text> (дата звернення: 26.01.2023).

29. Про Затвердження Правил складання та подання звітності учасниками воєнного стану небанківських фінансових послуг до Національного банку України: Постанова Правління Національного банку України від 25.11.2021 № 123. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0123500-21#Text> (дата звернення: 21.12.2022).

30. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 20.12.2022).

31. Про страхування : Закон України : від 07.03.1996 № 85/96-В РОКУ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 21.01.2023).

32. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20/ed20211118#n60> (дата звернення: 29.12.2022).

33. Про торгово-промислові палати в Україні: Закон України від 02.12.1997 № 671/97-В РОКУ URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80?find=1&text=%D1%84%D0%BE%D1%80%D1%81#w1_1 (дата звернення: 07.02.2023).

34. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України № 2664-III від 12.07.2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text> (дата звернення: 17.01.2023).

35. Ротова Т., Манько І. Регулювання воєнного стану страхових послуг в Україні. *Товари і ринки*. 2018. № 1. С. 121–134.

36. Умови страхування площ посівів озимих зернових сільськогосподарських культур з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на період перезимівлі: Наказ Мінагрополітики від 25.11.2021 № 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1635-21/ed20211125#n10> (дата звернення: 03.02.2023).

37. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 19.01.2023).

38. Цуркан І.М., Остапенко А.О. Фінансова стійкість страхової компанії та ключові умови її забезпечення. *Ефективна економіка*. 2020. №4. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/4_2020/57.pdf (дата звернення: 14.01.2023).

39. Чайка Т. Ю., Лошакова С. Є., Водоріз Я. С. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. *Економіка і суспільство*. 2018. №15. С. 900–908.

40. Чкан І. О. Забезпечення фінансової стійкості СК. *Міжнародний науковий журнал Науковий огляд*. 2014. № 2(1). URL: <https://www.naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/download/68/72> (дата звернення: 28.12.2022).

41. Шірінян Л. В. Актуальні проблеми фінансового регулювання страхового воєнного стану України в сучасних умовах. *Формування військових відносин в Україні*. 2016. № 1. С. 30-34.

42. Щодо засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили). Повідомлення Торгово-промислової палати України від 28.02.2022 № 2024/02.0-7.1. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/mus36779> (дата звернення: 29.01.2023).

43. Юрченко М. Є. Знаходження ймовірності банкрутства страхової компанії за стохастичних страхових виплат. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип. 3. С. 157-159.